

Rom Pol Rom bin bi kirop mij ñu kil tikak

Pol Rom bin bi kirop mij ñu kil tikak

¹ Yad Pol. Krais Jisas wög gi ñeb bi ne midebin. God yip ag lek, Krais Jisas minim tep dad ameb bi alap midebin. God ne yip dek, God minim tep ak dad ajpin. ² Pen minim tep nibak, God birarik nep bi minim agep ne okok kirop agek, kiri God Minim ak Minim Sinj ak ñu kil tikil aglak rek nep gak. ³ Minim Sinj ñu kil tikil aglak nibak, kiri God Ñi ne minim ak nep aglak. Karip lim ar wagin aul lak ak, bi nak Depid tikek, tik dam dapil gil, nop tik dolak. ⁴ Pen ne ke God, ne ke bi sinj yib, ne kimil warikak ak me, kilis ke yib nibak ninjil nipin, ne God Ñi ne yib, Bi Kib cin Jisas Krais.

⁵ Jisas Krais yip yimig ninjil di tep gak. Jisas Krais yib ne ar amnañ, agil, God bi okok abe yip abe ag lil agak, nibi lim dai okok tigoñ tigoñ bin bi magilsek yib kirop Jisas minim tep ag ñem, kiri minim tep nibak ninjil dil, ageb rek nep ginimel, agak. ⁶ Pen nibi Rom bin bi midebin sinjak, God nibep ak rek nep Jisas Krais bin bi ne ke ag lak.

⁷ Nib ak, nibep Rom kai, God, bin bi yad midelan, agil, di midmagil yib lip okok, nibep mij aul ñu kil tikebin. Bapi God, Bi Kib Jisas Krais, nibep di tep gil, kod mid tep ger me, nibi kapkap mid tep ginimib.

Pol taun kib Rom amnin, agil, gos ak niñak

8 Mînîm ned agnîg gebin ak, nîbi Jisas Krais niñ dîpîm ak, bin bî karîp lîm gol pîs pîs okok magîlsek kesîm nîbak niñîl agel ameb. Nîb ak, yad Jisas Krais nop sobok gîl, God nop tep agebin.

9-10 Yad God Ñî ne mînîm tep ak, gos ar nokîm ak nep niñîl kîlis gîl, ag ñî ajîl, God nop wög gebin. God ne niñip, yad nop sobok gîl, per nep yîb nîbep agebin. God ne kanîb yîkek, nîbi mîdebîm sîñak am niñnîm, agîl, nop sobok gebin.

11 Jisas mînîm tep ne ognap nîbep ag ñen, God Kaun ne kaun nîbep tap tep alap ñek, kaun nîbep nab adan kîlis mîdenîmîb, agîl, nîbi mîdebîm sîñak am niñnîm, agîl gos ak per niñebin.

12 Pen ar nîbak nep mer. Yad onîgain ak, yad Jisas Krais niñ dîpin rek niñîl, nîbi kaun nîbep nab adan kîlis dîl, Jisas Krais nop niñ dî kîlis yîb gînîgabîm. Pen nîg aknîb rek, nîbi Jisas Krais niñ dîpîm rek niñîl, yad ak rek nep kaun yad nab adan kîlis dîl, Jisas Krais nop niñ dî kîlis yîb gînîgain.

13 Ai mam sîkop. Yad nîbep am niñnîm, agîl, gos ak per niñipin ak pen kanîb ma mîdek. Amîl, Jisas Krais mînîm tep ak ag ñen, nîbi mînîm tep ak niñîl, ageb rek nep niñ dîl, Jisas Krais nop niñ dem, ne nîbep tîg asîk yoknîmîñ, ag gos niñipin. Lîm dai ke ke okok, bin bî ognap nab kîrop okok gînek rek, am nab nîbep sîñak ak rek nep gîpnep.

14 Pen Jisas Krais yîp dî komîñ yokak ak me, yad gos niñipin yad tap dai mîdeb. Yad bin bî okok mînîm tep ne ak ag niñnîm. Grik bin bî okok abe, Grik bin bî mer okok abe, bin bî ñu

kıl nıpal okok abe, bin bı ŋu kıl ma nıpal okok abe, kırop magılsek mınım tep ne ak ag ŋınım, agıl, gos ar ak nıpin. ¹⁵ Nıb ak me, yad nıbi taun kıb Rom mıdebım sıŋak ak rek nep, am Jisas mınım tep ak nıbep ag ŋınım, agıl, gos nokım ak nep nıpin. ¹⁶ Jisas Krais mınım tep ne ak God kılıs sek ageb ak me, bin bı mınım nıbak nıŋ denigal ak, mınım tep nıbak kırop tıg asık yoknígab; Juda bin bı okok abe, Juda bin bı mer okok abe, kırop magılsek tıg asık yoknígab. Nıb ak, yad Jisas mınım tep ne ak gos nıŋıl, gos sek nep mıdebin. ¹⁷ Jisas mınım tep ak nıŋıl nıpin, God ne titi gıl bin bı tap si tap tımel gıpal okok kırop bin bı tep yad, agnígab. Bin bı okok kırı gı tep gıpal ak nıŋıl, God kırop bin bı komıŋ tep yad, ma agnígab; kırı Jisas mınım tep ak nıŋ dıpal ak nıŋıl, kırop bin bı komıŋ tep yad, agnígab. Ar nıbak nep, God Mınım ŋu kıl tıkkıl aglak, “Bin bı God Mınım ageb rek nıŋ dıniŋgal okok, God kırop bin bı tep yad, agek, kırı komıŋ yıb mıdenigal,” agak.

*Bin bı Jisas Krais nop ma nıŋ dıniŋgal okok
mınım kıb nıŋnıgıl*

¹⁸ Bin bı God Mınım nıŋıd nıplap ak pen bin bı ognap God nop gos ma nıŋıl, gı tımel gıl, God Mınım nıŋıd ak pak karıkpı. Nıb ak me, God ne kal juıl, kırop mınım kıb agníg geb. ¹⁹ God ne tige Bı rek mıdeb ak, ne ke mıseŋ lek nıpal. ²⁰ Ne bırarık ped okok lım dai aul gı lak ŋın ak tıkek, ne God kılıs sek yıb per per mıdeb ak mıseŋ mıdek nıpal. God ne tap tari tari gı lak okok nep nıŋıl, ne tige Bı rek mıdeb ak nıplap. Ma nıŋenigal ak,

tap kiri. ²¹ Nib ak, God nop nopal ak pen nop tep agil, yib nop ak agel ar ma amib. Gos abramek niñil, sakol ñagil, kislim gip okok rek midebal. ²² Cin bin bi gos tep niñobin, apal ak pen kiri bin bi sakol rek midebal. ²³ God per mideb ak nop sakol gi, tap yokop ognap dil, bin bi rek gi li, kimin yakir rek gi li, soin sarau rek gi li, tap nib okok, god cin, agil, sobok gipal. ²⁴ Niç gel, God krop krig gek, kiri gos timel yib niñil, bin si bi si gi, nag timel ar nibak amil, mil gon kiri ke gi timel gipal.

²⁵ God Minim niñid ak krig gi, minim esek niñ dipal. God tap gi lak okok nep sobok gi, ne tap gi lak okok nep yib agel ar amib. Pen God ne tap magilek gi lak ak, yib nop nep agel ar ambkop. Yib nop nep per per nep agon ar amnan. Nib aknib rek tep.

²⁶ Kiri niç gilig gi timel yib gelak ak me, God krop krig gek, tap nabin yib gip ar ak nep gi midebal. Bin okok, bi yipid gi dil middep rek krig gi, bin ognap eip nag timel ar ognap gipal. ²⁷ Bi okok ak rek nep, bin yipid gi dil middep rek krig gi, bi alap bi alap nop niñek mab rek yinek, bi okok mil gon krop ke nep gi timel yib gipal. Niç gi pen yur dipal.

²⁸ Kisen God minim ma niñigabin, agil, gos niñlak ak me, God krop krig gek, tap timel tap ma gep krop midmagil pilis gi ñeb okok nep gipal. ²⁹ Pen krop tap timel gep ar ak gos nokim ak nep lek, kiri timel yib nep gilig gi, tap okok cin nep mideñ, agil, gos ak niñlig gi, abramek gi timel gilig gi, gipal. Bin bi tap tep kiri okok

cın rek ma lıp, agıl, gos tımel nıñıl, cıp ñagıl, pen pen gıl, esek agıl, gos tımel nep nıpal. Pen, nep agıp yıp agıp, agıl, ³⁰ bin bı ag juıl, God nop mılık kal nıñıl, bin bı ag sıkol gıl, cın nep bin bı kıb ag gos nıñlaŋ, agıl, yıb kırı ak ke dap ranbal. Gos kisen nıb ar ognap nıñıl gı tımel gın, agıl, gos kırı nıbak nep nıpal. Nonım nap mınim apal ak tıb jupal. ³¹ Kırı gos tımid ma lıp. Minim ke ag lıpal ar ak kisen ma gıpal. Ni pai amılgon apılgon kırı ke okok mıdmagıl ma lıpal. Bin bı ognap kırop nıñel, yımig ma gıp. ³² Gıpal nıbak, God mer agek yur kıb dep ak nıpal ak pen kırı ke gıl aka bin bı ognap eip gıl, ak gı tep gıpin, agıl apal.

2

*God minim kıb agıl, minim yıpıd gıl nep tıg
biloknigab*

¹ Pen nıbi bin bı ognap kırop ag juıl agnígabım, “Bin bı okok tari gınig tap si tap tımel gıpal,” agnígabım ak pen nıbi ke ak rek nep gıpım ak me, God nıñıl nıbep minim kıb agenigab ak, nıbi abe minim pen agnímib rek ma lıñigab. ² Cın nıpiń, God ne minim nıñid nep ageb. Nıb ak, bin bı nıg aknıb rek gınigal okok, kırop minim kıb agnígab ak, minim yıpıd gıl nep agnígab. ³ Bin bı tap si tap tımel gıpal okok, agıl, ag junigabım ak pen nıbi ke ak rek nep gıpım. Nıb ak, nıbi gos tari nıpiń? God cınop minim kıb ma agnígab, agıl nıpiń ar? ⁴ God bı tep, nıbep bin bı per yımig yıb nıñıl, kapkap sain tık damıl, kasek kal ma gıp ak nıñem, ne bı yokop alap rek lıp ar? Pen nıñım! Ne kapkap sain tık mıdeb ak, yad

kasek kal ma juenigain, kiri tap si tap t̄mel ḡpal okok, tari ḡinig n̄ig ḡip̄n, aḡl, k̄irig ḡinimel, aḡl, kapkap sain t̄k m̄deb. ⁵ Pen God kapkap sain t̄k m̄dil kasek kal ma ḡip ak, n̄bi tap si tap t̄mel ḡip̄m ak, tari ḡinig n̄ig ḡip̄n, aḡl, ma k̄irig ḡip̄m. N̄bi m̄nim ne yo n̄ijil, tap si tap t̄mel ḡip̄m okok nep ḡilig ḡi m̄debim. N̄ib ak, God bin bi ḡpal ḡpal rek n̄ijil, m̄nim k̄ib agn̄igab n̄in ak, n̄bi m̄nim k̄ib ȳib n̄inigabim. N̄in n̄bak, ne m̄nim k̄ib aḡl, ȳip̄d ḡil nep agn̄igab ak, m̄sen n̄inigal. Tap si tap t̄mel ḡip̄m ak, ne n̄ijil kal jūl n̄bep yur pen n̄inigab. ⁶ “Bin bi nok̄im nok̄im ḡpal ḡpal rek n̄ijil, God k̄rop ak rek nep nok̄im nok̄im pen n̄inigab.”

⁷ N̄in n̄bak bin bi an an, God c̄inop melik tep ne n̄il, m̄nim tep aḡl, komīn per m̄dep maḡl ak n̄inigab, aḡl, bin bi ognap k̄rop per per ḡi tep ḡpal okok, God k̄rop komīn per m̄dep maḡl ak n̄inigab. ⁸ Pen bin bi an an, tap mīb gon̄ kiri ke nep gos n̄ijil, nag tep ar n̄bak yo n̄ijil, nag t̄mel ar ak gel amn̄igab okok, God k̄rop n̄ijek mīlik ȳib yapek, kal jūl, yur k̄ib ȳib n̄inigab.

⁹ Pen Juda bin bi okok abe, Juda bin bi mer okok abe, nag t̄mel ar ak gel amenigab ak, God k̄rop m̄nim k̄ib agek, kiri maḡlsekkoslam m̄dlig ḡi, gos par ȳib n̄ijlig ḡi, ḡi m̄denigal. ¹⁰ Pen Juda bin bi okok abe, Juda bin bi mer okok abe, ḡi tep genigal ak, God k̄rop maḡlsekkmelik tep ne n̄il, m̄nim tep aḡl, dī tep gek, mid̄ tep ḡinigal. ¹¹ Tari ḡinig: God ne pis kid̄ aka pis kid̄ ma amn̄igab. Ȳip̄d ḡil nep n̄ijil, bin bi okok k̄rop t̄ig asik ke ke linigab.

¹² Juda bin bi mer okok, lo Mosis agak ma nıpal okok, tap si tap tımel genigal ak, lo mınım ma nıpal ak pen kıri karip lım tımel amnigal. Pen bin bi lo Mosis agak nıpal okok, tap si tap tımel genigal ak, God lo mınım nıbak dıl, kırop mınım kıb agnigab. ¹³ Bin bi lo mınım nıpal okok, God kırop, bin bi tep yad, agil ma agnigab. Bin bi lo mınım ageb rek nep gınigal okok nep, God kırop, bin bi tep yad, agnigab. ¹⁴ Juda bin bi mer okok lo Mosis agak ma nıpal. Pen kıri gos kıri ke nınjil, lo mınım ageb rek genigal ak, gos magil kıri ke lo rek middeb. ¹⁵ Kıri nıg gıl gos nınjil gipal ak me, cın nınjil nıpın, lo mınım ak nab kıri adan middeb. Nın ognap gı damil, nab kıri eya^ŋ, “Gı tımel gobin,” agil nıpal. Pen nın ognap gı damil, nab kıri eya^ŋ, “Gı tep gobin,” agil nıpal.

¹⁶ Jisas Krais mınım tep ag nıt ajpin ak ageb, mınım kıb agep nın ak, God Jisas Krais nop agek, bin bi tap si tap tımel we gıl gipal okok ag yık misen lek, ne gos won kıri ke midmagil nab kıri adan tari tari agip ak nınjil, kırop mınım kıb agnigab.

God ne lo mınım cınop nıak ak me, cın Juda kai bin bi ne ke yıb midobin, aglak

¹⁷ Pen nıbi Juda bin bi okok, yıb nıbi ke dap ranlig gı apim, “God ne lo mınım cınop nıak ak me, bin bi ne ke yıb midobin. ¹⁸ Cın lo mınım nıpın ak me, nag ar nıbak tep, nag ar nıbak tımel, ag gos nınjil, God nop tep gip ar ak nep gipin,” apim. ¹⁹ Pen mınım ar alap apim, “Bin bi ma nıpal okok kırop ag nıt tep gıl, bin bi udin kwoi gek kıslim gip rek midebal okok kırop ag nıt tep

gıl, ²⁰ bin bı lo mınım ma nıpal okok kırop ag ñı tep gıl, ñı pai sıkol okok kırop ag ñı tep gıl gıpın,” apım. Apım nıbak, apım, “God ne lo mınım cınop ñak ak me, gos tep magılsek abe, gos nıñıd magılsek abe bır nıpın,” apım.

²¹ Nıbi lo mınım ak nıñıl, bin bı okok kırop ag ñıbım ak pen mınım bin bı okok ag ñıbım rek nıbi ke ma gıpım. Bin bı ognap kırop apım, “Tap si ma dıñımıb,” apım ak pen nıbi ke tap si dıpım aka? ²² Bin bı ognap kırop apım, “Bin si bı si ma gınımıb,” apım ak pen nıbi ke nıg gıpım aka? Bin bı ognap kırop apım, “Tap abramek okok God rek ma sobok gınımıb,” apım ak pen karıp sobok gıpal mıgan nıb okok amıl, tap dap lıpal okok ognap si dıpım aka?

²³ Yıb nıbi ak ke dap ran lıl apım, “God lo ak cınop Juda bin bı ñak,” apım ak pen mınım ne ak tıb jupım rek, yıb ne ak rek nep ag jupım aka? ²⁴ Gi tımel gıpım nıbak, bı alap ned God Mınım ñu kıl tıkıl agak rek nep gıpım. Ne agak,

“Nıbi Juda bin bı, God lo mınım nıpın apım ak pen nıbi ke mıd tep ma gıpım rek,
Juda bin bı mer okok,
God nop ag jupal,” agak.

²⁵ Nıbi Juda kai, God bin bı ne mıdojin, agıl, ñı okok tık dapıl, per per waŋ wak tıb gı rık gıpım. Pen lo mınım ne ak tıb juıl, ke nıñnígabım rek gınigabım ak, bin bı yokop ñı waŋ wak tıb gı rık ma gıpal rek ak mıdenigabım. ²⁶ Nıb aknıb rek, bin bı sıŋok Juda mer ñı wak tıb gı rık ma gıpal okok, lo mınım ageb rek genıgal ak, God kırop bin bı ñı wak tıb gı rık gıpal ak rek nıñnígab.

²⁷ Juda bin bî mer, ñî wak tîb gi rîk ma gîpal okok, lo mînîm ageb rek gîpal. Pen nîbi Juda kai, Mosîs lo ñu kîl tîkak ak dîl, ñî wak tîb gi rîk gîpîm ak pen lo mînîm tîb jupîm ak me, nîbep mînîm kîb mîdenîgab.

²⁸ Cîn bin bî ognap apîn, bin bî ñî wak tîb gi rîk gîpal okok nep Juda bin bî yîpîd gîl, apîn ak pen ak mînîm nînjîd ma apîn. Bin bî an an kîri Juda bin bî yîpîd gîl mîdebal? Mîb gon nep nînjîl, Juda bin bî aka Juda bin bî mer, agîl, ma agnîgabîn. ²⁹ Juda bin bî yîpîd gîl okok, nab kîri adan nînjîl agnîgabîn, bî nîbaul ne Juda nîb yîpîd gîl, agnîgabîn. Cîn mîdmagîl ne ak wak tîb gi rîk gi mîdeb nînjîl, bî ak bî Juda yîpîd gîl, bin ak bin Juda yîpîd gîl, agnîgabîn. Lo Mosîs ñu kîl tîkak lo ak gek, mîdmagîl kîrop sînâk wak ma tîb gi rîknîgab; God Kaun ne nep mîdmagîl kîrop sînâk wak tîb gi rîknîgab. Bin bî mîdmagîl kîri aknîb rek mîdeb okok, bin bî okok kîrop nînjel yîb ma mîdeb, pen God nînjek yîb mîdeb.

3

God ageb rek nep geb

¹ Nîb agebin ak, bî alap agnîgab, “Juda bin bî mer, wak tîb gi rîk ma gîpal rek mîdobnop tep gîpkop,” agnîgab ak pen ar nîbak ma agebin. ² Juda bin bî mîdobîn ak tep yîb mîdobîn. Mînîm yad ke bin bî ognap kîrop ag ñîlañ, agîl, God cînop Juda bin bî nep mînîm tep ne ñâk. ³ Pen Juda bin bî ognap nîsed sîkop mînîm kîlis aglak rek ma gîlak. Nîg gîlak ak, God mînîm kîlis kîrop agak ak kîrig gînîgab aka? ⁴ Mer yîb, ma kîrig

gınıgab. Bin bı okok magılsek ñin ognap esek agnıgal, pen God ne bı nıñıd yıb agıl, ageb rek nep gınıgab. Mınım nıbak rek God Mınım ak ñu kıl tıkıl aglak,

“God, nak mınım yıpıd gıl nep apan ak,
nep mınım ognap pen agnımel rek ma lıp.
Nep mınım kıb agenıgal ak,
mınım wagın alap ma middenıgab,” agak.

⁵ “Cın per per gitimel genıgabın ak, bin bı ognap nıñıl, God per per gittep gıp ak mısej nıñıgab. Nıb ak, God cınop kal gıl mınım kıb agnıg geb ak tep ma gıp,” agnıgabın aka? (Pen mınım nıbak, bin bı nıñıl apal rek nep agebin.)
⁶ Mer yıb! God bin bı magılsek mınım kıb agnıgab ak, pıs kıd aka pıs kıd ma amnıgab; yıpıd gıl ar ak nep agnıgab.

⁷ Pen nıbi ognap agnıgabım, “Cın per per esek ar ognap genıgabın ak, bin bı ognap nıñıl, God per per nıñıd nep ageb ak mısej nıñıl, Bı melık sek yıb mıdeb, agıl, yıb ne agel ar amnıgab. Nıb ak, tari gınıg God cınop bin bı tap si tap tımel gıpım, agıl, mınım kıb agıl, yur kıb ñıñıgab?” agnıgabım. ⁸ Mınım esek nıbak rek agıl agnıgabım, “Tap si tap tımel ak nep gon gon, God cınop yımış yıb nıñıl, tap si tap tımel ke ke konjai yıb gınıgabın nıbak nıñıl kırıg gınıgab ak, bin bı okok nıñıl, ne bı tep aknıb ke agıl yıb ne agel ar amnıgab,” agnıgabım. Pen bin bı ognap yıp ke agjuıl, Pol mınım nıbak rek agıp, apal. Pen yad mınım nıbak rek ma apin! Esek apal rek, God nıñıl, kırop mınım kıb agıl, pen yur kıb ñıñıgab.

Bin bı tep ma midobın

9 Nıb ak, tari agın? God nıŋek, cın Juda bin bı okok mıd tep gıpın; Juda bin bı mer okok mıd tep ma gıpal, agın aka? Mer! Mıdarık nep me apin rek, cın bin bı magılsek, Juda bin bı okok abe, Juda bin bı mer okok abe, tap si tap tımel nag ar nıbak cınop kılıs gi lıp gi dad amníg geb.

10 Mınım nıbak rek, God Mınım ak ū kıl tıkıl aglak,

“Bin bı per gi tep gıpal rek ognap ma mıdebal.

11 Bin bı, nag ar nıbak tep,

nag ar nıbak tımel, agıl nıpal okok ognap ma mıdebal.

Bin bı, ‘God pıś ar amıl,

nop eip mıdojin,’ ag nıpal okok ognap ma mıdebal.

12 Bin bı okok magılsek God nop kırıg gı̄l,

bin bı tımel rek mıdił,

tap si tap tımel nep gıpal.

Kırı magılsek aknıb rek nep gıpal.

13-14 Aleb kırı ak adık madık gı̄l,

per esek yıb nep apal.

Tıgu mıgan kırı ak, cıp kımek pırau nı̄ tep ma gel,
ki tımel owıp ak rek mıdeb.

Bin bı ognap kırop nıŋel mılık yapek, ag juıl,

mınım tımel apal ak,toi tımel kodal rek
mıdebal.

15 Kal tımel yıb juıl,

bin bı okok kırop yur nı̄l,

ńag pak lın, agıl,

gos ak nep nıŋıl,

16 bin bı okok kırop per gi tımel gel,

gos par yıb nep nıpal.

17 Bin bı okok eip mıdił,

kapkap mîd tep gînîmel rek ma lîp.

18 God Bi Kîb nîj mîdeb, agîl,
ma pîrîkpal,” aglak.

19 God lo mînîm nîbak cînop Juda bin bi nep
ñak ak me, mînîm nîbak magîlseklîk cînop Juda
bin bi ageb. Nîb ak, God mînîm kîb agnîgab ñîn
ak, bin bi karîp lîm tîgonj tîgonj magîlseklîk mînîm
pen alap agnîmel rek ma lînîgab; kîri magîlseklîk
mînîm mîdenîgab. **20** Nîb ak, bi alap lo mînîm
ageb rek genîgab ak, God bi nîbak nop, bi komîj
tep yad, ma agnîgab. Pen God lo mînîm ageb rek
nîjîl, cîn tap si tap tîmel gîpîn, agîl nîjnîgabîn.

*Bin bi Krais nop nîj dîpal okok nep, kîrop bin
bi asîj ma mîdeb tep yad, agnîgab*

21-22 Pen mînî Mosîs abe, bi God mînîm agep bi
okok abe, nîg gînîgab, agîl, ñu kîl tîkîl aglak rek,
Jisas Krais cînop nen agîl kîmak ak me, nop nîj
don, God cînop agnîgab, “Nîbi bin bi komîj tep
yad,” agnîgab. Pen cîn Juda bin bi okok abe, Juda
bin bi mer okok abe, lo ar ak nep nîjîl gon, nîg
ma agnîgab.

23 Cîn bin bi magîlseklîk tap si tap tîmel gîpîn rek,
God melîk magîl tep ne ñîb dîjîn rek ma lîp ak
pen **24** God cînop yîmîg nîjîl, Krais Jisas ag yokek
apił cînop tau adîk dîp ak me, God cînop bin bi
tep yad agnîgab.

25 Yad titi gen, bin bi tap si tap tîmel gîpal okok
kîrop bin bi tep yad, agnîgain ak nîjnîmel, agîl,
God ne Krais Jisas nop tap sobok gep rek lîm dai
wagîn aul ag yokak. God ne bin bi tap si tap tîmel
ned gîlak okok, mînîm kîb agîl, kal juîl, yur pen
ñîl, pîs nep ñag pak lîpkop ak pen ne kapkap sain

tık mıdıl, nıg ma gak. Pen mıñi Krais Jisas ne apıl, bin bı tap si tap tımel gıpal okok magılsek mıb gon ne ke dıl yur kıb dıl kımak. Nıb ak me, bin bı an an, Jisas lakañ ne tap si tap tımel cınop lıg gı yokıp, agıl, Jisas nop nıñ denıgal bin bı okok, God kırop nıñıl kal juıl yur pen alap ma nıñıgab.

26 Yad titi gen, bin bı tap si tap tımel gıpal okok kırop bin bı tep yad, agnıgain ak nıñımel, agıl, God ne nıg gak. Mınım kıb agıl, tap si tap tımel gıpal rek pen yur ak rek nep nıñıgain, agak ak me, ne agak rek nep gıl, Krais Jisas nop tap sobok gep rek ag yokek, bin bı nop nıñ denıgal okok kırop bin bı tep yad agnıgab.

27 Nıb ak, lo ar ak gon, God cınop bin bı tep yad agıl dek, bin bı ne mıdobın, agıl, yıb cın ke agon ar amnímın rek ma lıp. Jisas cınop nen agıl kımak mınım tep ak nıñ dıl me, God bin bı ne mıdobın. **28** Nıb ak, bin bı okok lo mınım ageb rek gıpal, agıl, God kırop bin bı tep yad ma agnıgab. Bin bı Krais Jisas gak mınım tep ak nıñ dıpal, agıl me, God kırop bin bı tep yad agnıgab.

29 God ne cın Juda bin bı, God cın nep mer; ne Juda bin bı mer okok God kıri abe mıdeb. **30** Tari gıñıg: God ne nokım ak me, bin bı nı wak tıb gı rık gıpal okok abe, bin bı wak tıb gı rık ma gıpal okok abe, kıri kanıb nokım ak nep amel, God kırop bin bı tep yad agnıgab. Nıb ak, kıri magılsek Krais Jisas gak mınım tep nıbak nep nıñ dıñımel.

31 Pen cın Jisas mınım tep ak nıñ don, God cınop bin bı tep yad agnıgab, agebin ak, lo mınım okok kırıg gıñıgabın, agıl ma agebin, mer. Bin bı Jisas mınım tep ak nıñ dıñıgal okok, kıri mınım

tep n̄bak ageb rek nep gel, lo m̄n̄m ak am k̄l̄s
ḡn̄gab.

4

God Ebraham nop b̄i tep yad agak

¹ C̄n Juda bin b̄i, based ac̄k c̄n waḡn ḡl t̄kek, t̄k am̄l ap̄l ḡl t̄kel m̄dob̄n okok, based c̄n ak me Ebraham. Pen God Ebraham nop dak ak, titi ḡl Ebraham dak? ² Ebraham ne ke tap tep alap gek, God nak b̄i tep yad, apkop, Ebraham b̄i okok aḡl “Yad b̄i tep,” apkop. Pen God n̄n̄j̄p Ebraham ȳb ne ke dap raneb waḡn alap ma m̄idek. ³ Pen ti ḡn̄g Ebraham ȳb ne ke ma dap ranbkop? God M̄n̄m ageb, “Ebraham ne God m̄n̄m agak ak n̄n̄j̄ dak ak me, God nop ‘Nak b̄i tep yad,’ agak.”

⁴ B̄i alap w̄ög ḡl pe d̄l, mani n̄baul yokop d̄pin ma agn̄gab; w̄ög genek pen ak mani aul d̄pin agn̄gab.

⁵ Pen bin b̄i, c̄n God nop k̄l̄s c̄n ke w̄ög gen̄gabin, ne c̄nop bin b̄i tep yad agn̄gab, ag gos n̄n̄nj̄gal okok, God k̄rop bin b̄i tep yad ma agn̄gab. Pen bin b̄i, tap si tap t̄mel ḡp̄in ak pen God tap si tap t̄mel ḡp̄in n̄bak yokop k̄rīg ḡl, c̄nop bin b̄i tep yad agn̄gab n̄pal okok, k̄rop bin b̄i tep yad agn̄gab.

⁶ M̄n̄m agebin aul rek, Depid ak rek nep b̄rarik nep God M̄n̄m ak ū k̄l t̄k̄l, bin b̄i tap tep alap ma ḡn̄gal pen God k̄rop bin b̄i tep yad agn̄gab okok m̄n̄ m̄n̄ ḡn̄gal, agak. Ne agak,

⁷ “Bin b̄i tap si tap t̄mel ḡpal okok,

God tap si tap t̄mel k̄rī ḡpal okok n̄n̄j̄l k̄rīg
ḡn̄gab rek,

tep gek nıñlıg gi middenigal.
 Bin bi tap si tap tımel gi pal okok,
 God tap si tap tımel kiri gi pal okok mınım
 kib ma agnigab rek,
 miñ miñ gılıg gi middenigal.
8 Bin bi tap si tap tımel gi pal okok,
 Bi Kib tap si tap tımel krop lig gi yoknigab
 rek,
 miñ miñ gılıg gi middenigal,” agak.

9 Depid miñ miñ gep magıl agak ak, bin bi ni
 wak tib gi rik gi pal okok nep mınım ak dıniñgal?
 Mer yib! Bin bi ni wak tib gi rik ma gi pal okok
 abe dıniñgal. God Mınım nu kıl tikil aglak dai
 nıbak miñi nep agesin: “Ebrahim ne God mınım
 agak ak niñ dak ak me, God nop, ‘Nak bi tep yad,’
 agak.”

10 Based acık cın Ebrahim, wak tib gi rik ma
 gak niñ ak, God mınım agak ak niñ dek, God nop,
 “Nak bi tep yad,” agak. **11** “Ebrahim mınım yad
 niñ dak ak me, yad, ‘Nak bi tep yad,’ apin ak, bin
 bi okok niñlanj,” agıl, kisen God agek, Ebrahim
 wak tib gi rikak. God niğ gak ak niñin. Niñ ak,
 bin bi ni wak tib gi rik ma gił, God Mınım niñ
 del, krop, “Bin bi tep yad,” agnigab bin bi okok,
 Ebrahim nısed acık kiri mideb.

12 Pen bin bi ni wak tib gi rik gił, Ebrahim wak
 tib gi rik ma gak niñ ak God mınım ne niñ dak
 rek nep niñ dıpal bin bi okok, Ebrahim nısed
 acık kiri ak rek nep mideb.

13 Pen Ebrahim lo ar okok niñıl gek, God nop,
 “Nak bi tep yad,” agıl ma dak. Ebrahim ne God
 mınım agak ak niñ dak ak me, God nop, “Nak bi
 tep yad,” agıl, mınım kılıs niñid agıl, Ebrahim

abe ñī pai ne n̄ib okok abe k̄rop agak, “N̄ibi kar̄ip l̄im waḡin aul t̄igon t̄igon maḡlsek d̄in̄gab̄im,” agak.

14-15 God m̄in̄im k̄il̄is n̄iñj̄d agak ak, bin b̄i lo ar ak n̄iñj̄l ḡipal okok apkop, God m̄in̄im k̄il̄is n̄iñj̄d agak n̄ibak tap yokop rek l̄ipkop. Tari ḡin̄ig: bin b̄i lo ar ak k̄isen ḡil, God bin b̄i ne m̄idon̄gab̄in aḡil n̄ipal bin b̄i okok, k̄iri maḡlsek lo m̄in̄im ognap t̄ib jun̄igal n̄iñj̄l God kal juñl, m̄in̄im k̄ib aḡil, pen yur n̄iñigab. God m̄in̄im k̄il̄is n̄iñj̄d agak ak, bin b̄i lo ar ak n̄iñj̄l ḡipal okok apkop, God m̄in̄im agak n̄iñ d̄ipal ak tap yokop rek l̄ipkop. Ti ḡin̄ig: bin b̄i God m̄in̄im agak n̄iñ d̄ipal okok n̄iñ tep ma ḡil, s̄idol ḡin̄igal. God m̄in̄im k̄il̄is n̄iñj̄d Ebrahim nop agak ak ma d̄in̄igal.

16 N̄ib ak, c̄in n̄ip̄in, God ḡin̄igain, aḡil, m̄in̄im k̄il̄is n̄iñj̄d ag lak n̄ibak, bin b̄i God m̄in̄im agak n̄iñ d̄in̄igal okok k̄rop nep agak. N̄ib ak, God gos ne ke bin b̄i ȳim̄ig n̄iñj̄l, yokop d̄i tep ḡin̄igab ak me, Ebrahim ñī pai ne okok maḡlsek God m̄in̄im k̄il̄is n̄iñj̄d agak ak rek d̄in̄imel. Bin b̄i God ne k̄rop lo m̄in̄im ñak okok abe, bin b̄i Ebrahim rek wak t̄ib ḡi r̄ik ma ḡil God m̄in̄im n̄iñ dak rek n̄iñ d̄ipal okok abe, k̄iri maḡlsek God m̄in̄im k̄il̄is n̄iñj̄d agak ak nep d̄in̄imel. Ebrahim ne based ac̄ık c̄in maḡlsek m̄ideb me ak. **17** God M̄in̄im ak ñu k̄il t̄ikil aglak, “God Ebrahim nop agak, ‘Yad gen, bin b̄i waḡin ke ke kon̄ai nep m̄idebal okok, nep based ac̄ık c̄in, agn̄igal,’ agak,” aglak. N̄ib ak, God ud̄in ȳirik ar ne ak, c̄in bin b̄i waḡin ke ke okok n̄ib nop n̄iñ d̄ip̄in okok maḡlsek based ac̄ık Ebrahim ñī pai ne ȳib m̄idob̄in. God ne bin b̄i

kımbal okok gek, kırı warıkpal. God ne nep gek, tap ned ma mıdoligip ak mıñi misen lip.

Ebrahim God nōp niŋ dak rek nep gìn

18 Pen Ebrahim milep yib lil, ni pai tikniminjrek ma lek, God nōp agak, "Nak wagin gek, bin bi ni pai nak kisen midenigal okok, wagin ke ke konjai yib midenigabim," agak. Nib agek Ebrahim, God minim niñid ageb, agil, gos sek midil me, agak rek nep me, bin bi ni pai ne wagin ke ke konjai yib nep midebal.

¹⁹ Pen Ebrahim nijak, mib goj kiri ber mal mosik bir gi mosik yowak. Ebrahim mi ne man nijn juil aknib mamid alan (100) amnak ak me, ni pai tikeyp rek ma lak. Bin ne Sera ak rek nep milep yib lek, ni pai tikeyp rek ma lak. Pen ne God minim nop agak ak nij di kiliis gi damil, gos sek midék. ²⁰⁻²¹ God ne Ebrahim nop minim kiliis nijid agak ak, Ebrahim gos omal ma nijak; ne pis nep nij dak. God Bi kiliis sek, minim kiliis nijid agak rek nep ginigab, agil, God minim agak ak nij ditlig gi midék rek, gos won ne ak kiliis ognap sek dil, ne God minim agak ak di kiliis yib gil, God yib nop ak agek ar amnak.

²² Ebrahim gak nibak, God Minim ak nu kıl tikil aglak, "Ebrahim ne God minim agak ak nij dak ak me, God nop, 'Nak bi tep yad,' agak," aglak.

²³ "God nop, 'Nak bi tep yad,' agak," minim nu kıl tiklak nibak, Ebrahim nop nep nu kıl ma tiklak.

²⁴ Cinop abe, nijnimel agil, nu kıl tiklak. God ne gek, Bi Kib cin Jisas warikak nibak nij dipin ak me, ne cinop abe bin bi tep yad agnigab. ²⁵ Pen tap si tap timel gil asin midonok rek, God cinop

yımış nıñıl, Ñi ne Jisas Krais nop ag yokek apıl, “Kiri tap si tap tımel gıpal nıbak God nıñıl kırıg gınımış,” ağıl, kımak. Pen Jisas kımil, God gek, kauyan warıkak rek, asıñ kıb gac cınop ulık gak nıbak komış lınímış rek lıp.

5

God nop nıñ denigabin ak, cınop bin bı asık masık ma mideb agnígab

¹⁻² Pen God cınop yımış nıñıl gak nıbak nıñ dıpin ak me, cınop bin bı asık masık ma mideb ağıl, dıp. Nıb ak, Bı Kıb cın Jisas Krais ne gek, cın God eip jım ñıl mıdıl, kapkap mıd tep gıpin. Pen karıp lım cınop ag lıp ak amıl, God melik tep ne ak nıñıl, nop eip middenigabin, ağıl, tep gek nıñlıg gı mıdobın.

³ Mıker apek, koslam mıdobın ak, mıñ mıñ gılıg gı mıdobın. Tari gınıg: mıker apek, koslam middenigabin ak, cın kılıs gıl, Jisas Krais cıg tep gıl, ma kırıg gınıgabin. ⁴ Cın kılıs gıl, Jisas Krais cıg tep gıl, gı dam dam, cın bin bı gos magıl kılıs sek middenigabin. Pen gos magıl kılıs sek middenigabin ak, cın gos sek middenigabin. ⁵ Pen nıg gıl gos sek middenigabin ak, yokop ma middenigabin. Tari gınıg: God ne Kaun Sıñ ak cınop ñıl cınop mıdmagıl yıb lıpir.

⁶ Pen cın bin bı lım dai ar wagın aul mıdobın okok, tap si tap tımel gı damıl gac sek mıdonok, God eip jım ñıl mıdojın rek ma lak. Cın kanıb ameb alap ma mıdekl. Pen God ne ag lak ñın ak nep, Krais cınop bin bı tımel nen ağıl kımak. ⁷ Per bin bı ognap, bı tep alap nop nıñıl, “Yad nop nen

agıl kımen, ne komiñ amnañ,” agıl ma kımnıgal. Pen ñin nokım nokım ognap bı alap bı tep yıb alap rek nıñıl, “Yad nop nen agıl kımen, ne komiñ amnañ,” agıl kımnıgab aka ma nıpin. ⁸ Pen cın tap si tap tımel gi mıdonok ñin nıbak nep, Krais cınop nen agıl kımak. Nıb ak, cın nıpin, God cınop mıdmagıl yıb lıp.

⁹ Krais ne cınop nen agıl kımek, lakañ ne yapek, God cınop bin bı tep yad agak. Nıb ak me, cın nıpin, God kal juıl mıñım kıb agnıgab ñin ak, Krais ne cınop dı komiñ yoknıgab. ¹⁰ God kaual maual ne mıdonok ñin ak me, Ñı ne kımił, cınop Nap eip dı jım ñak. Mıñi Nap eip jım ñıl mıdobın ak me, Ñı ne warıkıl komiñ mıdeb ak, cınop nıñıd nep dı komiñ yoknıgab! ¹¹ Pen nıbak nep mer. Cın God eip jım ñıl mıdobın rek, Bı Kıb cın Jisas Krais ne nep gek, God eip jım ñıl mıdobın, agıl, yıb kırop apıl mal dap ranlıg gi, tep gek nıñlıg gi mıdobın.

Adam yakam ne kımbal pen Jisas yakam ne komiñ per mıdep magıl dıpal

¹² Pen tap si tap tımel gıl kımeb wagın ak, Adam nep wagın gıl gek me, asıñ ne nıbak bin bı tık lep ne okok magılsek kımbal. Tari gınıg: God nıñek, Adam gak nıbak, cın bin bı tık lep ne okok magılsek nıg gınok. Ñın nıbak cınop ma tık dolak ak pen cın eip gınok.

¹³ God Mosıs nop lo mıñım ñak ar ak, tap si tap tımel gep gos ak lım dai ar wagın aul ned mıdek. Pen lo ma mıdek ñin ak, God tap si tap tımel gılak ak nıñıl, kısen pen ñıñıgal, agıl, gos ma nıñ mıdek. ¹⁴ Pen Adam wagın gıl gi tımel

gek, asin ne nibak bin bi okok krop ulik gek, magilsek kim dap dap, Mosis lo minim ag nuk nin ak owak. Adam God minim nop agak ak tib juak rek, bin bi ognap ma tib julak ak pen Adam kimak rek magilsek kimlak. Adam ne Bi kisen onig gek Bi ak rek.

¹⁵ Adam gitimel gak ak ke; Jisas Krais tap tep nuk ak ke. Adam tap si tap timel gek, bin bi magilsek kimbal. Pen Jisas Krais bin bi yimig niyil kimak rek, God bin bi okok magilsek yimig yib niyil, di tap tep gib, tap tep yib nib.

¹⁶ Bi nokim nibak tap si tap timel gak ak ke; God tap tep nib ak ke. Adam tap si tap timel nokim nibak gak ak, God niyil minim kib agil, nak kimnigan agak. Pen Adam ni pai ne tap si tap timel git dam dam, Jisas Krais tap tep yokop nek, God, "Bin bi okok magilsek per per komin midenimel rek lip," agak.

¹⁷ Ned bi nokim alap tap si tap timel gek, asin kilis timel yib nibak cinop magilsek ulik gak. Pen kisen, nig ar nib akni rek mer, God bin bi yimig yib niyil di tap yib gek, bin bi asin ma mideb agnigab okok, bi nokim Jisas Krais gek, kiri komin midil ne eip tap gek niyil git midenigal.

¹⁸ Adam tap si tap timel magil nokim alap nep gek, asin nibak bin bi magilsek ulik gak, God minim kib agil, "Bin bi magilsek kimnigal," agak. Pen Jisas Krais nin nokim alap nep tap tep yib gek, God bin bi magilsek krop bin bi tap yad, agil, komin midep magil ak ninimin rek lip. ¹⁹ Bi nokim alap God minim agak ak tib juak rek, God niyek, cin bin bi magilsek tap si tap timel ginok.

Ñin n̄bak c̄nop ma t̄k dolak ak pen c̄n eip ḡinok. N̄b akn̄b rek nep, b̄i nok̄m alap God m̄n̄m agak rek n̄ñjil k̄mek, God bin b̄i maḡlsekl̄ k̄rop bin b̄i yad agn̄mijrek l̄ip.

²⁰ Bin b̄i ned tap si tap t̄mel ḡi m̄ideliḡpal; God ne lo m̄n̄m k̄isen ñ̄ak. God lo m̄n̄m ñ̄ak ak, bin b̄i, lo m̄n̄m t̄b juñl tap si tap t̄mel ḡipal ak n̄ñjn̄mel, aḡil, lo m̄n̄m ñ̄ak. N̄b ak, tap si tap t̄mel ḡilak okok konjai ȳb nep gel amnak. Pen God bin b̄i tap si tap t̄mel ḡilak okok k̄rop ȳm̄ig ȳb n̄ñjil, d̄i tep ȳb gak.

²¹ N̄b ak, tap si tap t̄mel asin̄ n̄bak k̄lis ȳb ḡil, bin b̄i maḡlsekl̄ ul̄k gek, c̄ip k̄imbal rek m̄idelak. Pen God n̄ig ḡil bin b̄i okok k̄rop ȳm̄ig ȳb n̄ñjil, d̄i tep ȳb ḡil, bin b̄i tep yad, aḡil, komiñ per m̄idep n̄bak ñ̄ñigab. B̄i K̄ib c̄n Jisas Krais ne ḡi tep gak ak me, God n̄ig ḡin̄gab.

6

Jisas eip p̄is nep k̄imnok aḡil, tap si tap t̄mel gep gos ar ak ma n̄ñjin

¹ God c̄nop ȳm̄ig n̄ñjip n̄bak, bin b̄i ognap agn̄gal, “Tap si tap t̄mel abramek ḡilg ḡi m̄idon m̄idon, God c̄nop ned n̄ñjil d̄i tep ḡip rek mer, k̄isen c̄nop ȳm̄ig ȳb n̄ñjil d̄i tep ȳb ḡin̄gab,” agn̄gal. ² Pen m̄n̄m esek n̄ig rek ma aḡin! C̄n tap si tap t̄mel gep nag ar ak, c̄n b̄ir k̄imnok. N̄b ak, m̄idmaḡil c̄n p̄ilis gek, tap si tap t̄mel ḡijin rek ma l̄ip. ³ N̄bi n̄ip̄im, c̄n bin b̄i Krais Jisas eip j̄im ñ̄il m̄idojin aḡil ñ̄ig paknok okok, “Ne k̄imak rek j̄im ñ̄il k̄imb̄in,” aḡil, ñ̄ig paknok. ⁴ C̄n ñ̄ig paknok ak, Krais Jisas eip c̄ip t̄igel m̄igan yap̄il

kımnok rek lıp. Tari gìníg: Krais ne kìmek, kab mığan ak tigel gılak pen Nap kılıs ke yıb ne ak gek, warıkıl komıñ mıdeb rek, cın aknıb rek cıp tigel mığan rek mıdobın ak warıkıl, komıñ kisen nıb ar ak mıdojın rek lıp.

⁵ Krais eip jım nıl kımnok ak me, ne kauyan warıkıl komıñ mıdeb rek, kisen cın ak rek nep warıkıl komıñ mıdenıgabın. ⁶ God ne gos nıňak, tap si tap tımel gep nag ak pıs nep tıb gi rık gek, kisen bin bı okok kırop mıñ wög gep bı rek, kanıb tımel ak dı lıp gi ma dad amnımıñ, ag gos nıňak. Nıb ak me, nag ar tımel goligipin ak, Krais eip mab bak alan ñag pak lel kımak. ⁷ Pen tari, bin bı pıs nep kımbal okok, tap si tap tımel gep magıl ak mıdmagıl kırı pılıs gek gìnımel rek ma lıp.

⁸ Cın nıpın, Krais eip kımnok ak me, ne eip komıñ mıdenıgabın. ⁹ Cın nıpın, Nap ne gek Krais warıkak rek, ne kauyan ma kımnıgab. Mıñi kımeb won ak Krais nop tap alap gìnımıñ rek ma lıp. ¹⁰ Krais ne ñın nokıñ alap nep kımak ak pen tap si tap tımel gep kılıs ak pıs nep kır gıp. Krais kauyan warıkıl, am God eip mıdebir.

¹¹ Nıb ak me, Krais Jisas eip ulık gıl, tap si tap tımel gep ar ak pıs nep kımil, warıkıl God eip komıñ mıdobın, agıl gos nıňnímıb. ¹² Tap si tap tımel gep won ak, nıbep ñon gi lıp gi dam, bı mıñ wög gep rek mıdıl, tap si tap tımel gım, agnígab. Pen nıbi mer agnímıb. ¹³ Pen gos tımel nıbi ak, mıb gon ñın tob nıbep dai alap, tap si tap tımel gìnımıñ, agıl, lıp gi gonımıñ rek, nıbi mıb gon nıbi dai dai okok magılsek pıs nep mer agnímıb. Jisas eip kımil warıkıpın ak me, gos mıdmagıl

tımid cın God nop ñıl, mib gon dai okok God nop ñıl, ne ageb rek nep gin, agil niñnimib.

14 Ned lo minim ar ak niñil gin, ag gos ak niþek ak pen tap si tap timel gep gos ak nep lek, niþ gõlögipim. Pen miñi ar nibak rek ma midebim. God nibep yimig niñil dek, Krais bin bi ne midebim ak, nop ciggil, tap si tap timel gipim okok kiriþ ginigabim.

Nag asij ma mideb tep ar ak nep amjin

15 Pen God lo minim ar ak gon, God niñil cinop ma dinigab; ne ke cinop yimig niñil, Krais nop ag yokek apil, cinop nen agil kimak rek, dinigab. Nib ak, tap si tap timel nep git midojin aka? Mer yib! Niþ ma gin. **16** Nibi niþipim, nibi bi kib alap nop, cin bi miñ wög gep nak midil, wög tari agnigan ginigabin, agenigabim ak, nibi bi kib nibak mok ne okok midebim. Nibi tap si tap timel gep nop miñ wög gep bi rek midenigabim ak, tap si tap timel gep mok okok midil kimnigabim. Pen nibi God minim ageb miñ wög gep bi rek midenigabim ak, God minim ageb mok okok midem, ne nibep bin bi tep yad agnigab.

17 Ned nibep tap si tap timel gep gos ak nep lek, bin bi miñ wög gep rek midil, ar nibak nep gõlögipim. Pen kisen, Jisas minim tep ak niñil, pis nep niñ dipim. Niþ gipim ak, yad God nop tep agebin. **18** God ne gek, nibi tap si tap timel mok okok midil, an dil, God miñ wög gep bin bi rek midil, ne ageb rek git tep gipim. **19** Pen nibi ke kilis ma midebim rek, minim agnig gebin aul,

yad m̄isen̄ nep agen n̄iŋ̄ tep ḡin̄imel, aḡil, m̄isen̄ nep agn̄igain.

Ned n̄ibi gos t̄imel ȳib n̄iŋ̄il, m̄iñ̄ wög gep bin b̄i rek m̄idil, m̄ib goŋ̄ n̄in̄ tob n̄ibi okok tap si tap t̄imel ȳib ḡi damil, ḡi t̄imel ȳib nep ḡol̄iḡip̄im. Pen m̄iñ̄i gos tep ȳib n̄iŋ̄il, m̄iñ̄ wög gep bin b̄i rek m̄idil, m̄ib goŋ̄ n̄in̄ tob n̄ibi okok God m̄in̄im ageb rek nep ḡi damil, komiŋ̄ tep nep m̄iden̄igabim. **20** Ned tap si tap t̄imel gep m̄iñ̄ wög gep bin b̄i rek m̄idel̄iḡip̄im ak, God m̄in̄im ageb ar ak n̄ibep kod m̄idek, mok ne okok ma m̄idel̄iḡip̄im. **21** Pen ned ḡi t̄imel ḡol̄iḡip̄im n̄ibak, m̄iñ̄i n̄iŋ̄il agn̄igabim, “Per n̄iḡ ḡi t̄imel gol̄iḡip̄in ak, nab̄iŋ̄ ḡip̄. N̄iḡ ḡil tap tep alap ma d̄ip̄in,” agn̄igabim. Bin b̄i n̄iḡ ḡipal okok k̄imniŋ̄ gebal.

22 Pen m̄iñ̄i God ne gek, n̄ibi tap si tap t̄imel mok okok m̄idil, aŋ̄ d̄il, God m̄iñ̄ wög gep bin b̄i rek m̄idil, God n̄iŋ̄ek tep ḡin̄igab ar ak nep ḡil, komiŋ̄ per m̄idep maḡil ak d̄in̄igabim. **23** Tap si tap t̄imel gep ar ak ḡi damil, saj d̄il k̄imniŋ̄igabin; pen Bi K̄ib c̄in̄ Jisas Krais eip j̄im n̄il m̄iden̄igabin ak, God c̄inop komiŋ̄ per m̄idep maḡil ak yokop n̄iŋ̄igab.

7

Krais m̄ib goŋ̄ ne m̄idebim rek, ne eip k̄imbek

1 N̄ibi ai mam lo m̄in̄im n̄ip̄im okok. N̄ibi n̄ip̄im, bin b̄i komiŋ̄ m̄idebal okok nep lo m̄in̄im k̄isen ḡin̄igal; k̄imen̄igal, m̄iker k̄rop ognap ma m̄iden̄igab.

2 M̄in̄im alap bak okok rek alap m̄ideb. Lo m̄in̄im alap aḡip̄, b̄i ne m̄iden̄igab, bin ne n̄iḡm̄il eip m̄iden̄im̄in̄; pen n̄iḡm̄il k̄imniŋ̄igab ak, lo

nı̄bak kır gını̄gab. ³ Bin ak nı̄gmıl mı̄deklı̄ nı̄ñlı̄g git, am bı̄ kı̄sen nı̄b alap nı̄ñlı̄ denı̄gab ak, nop agnı̄gal, “Lo mını̄m tı̄b jūl, nak bı̄ si dep bin,” agnı̄gal. Pen nı̄gmıl kı̄mek, am bı̄ kı̄sen nı̄b nı̄ñlı̄ denı̄gab ak, mını̄m ma mı̄deb. “Lo mını̄m tı̄b jūl, nak bı̄ si dep bin,” agı̄l, ma agnı̄gal.

⁴ Pen ai mam sıkop. Nı̄b aknı̄b rek nep, nı̄bi Krais mı̄b gon̄ ne mı̄debı̄m okok, ne eip kı̄mbek rek, lo mını̄m dı̄ cı̄cı̄ lolīgıpı̄m ak kırı̄g gı̄peklı̄ nı̄ñlı̄. Bı̄ alap nı̄bep dı̄nı̄gab. Bı̄ sı̄jak kı̄mıl warı̄kak Bı̄ ak nı̄bep dek, nı̄bi God nop tep gını̄mılı̄ ar ak nep gını̄gabı̄m.

⁵ Ned pen Krais cı̄nop ma dak nı̄n ak, tap si tap tı̄mel gep won ak cı̄nop dı̄ cı̄cı̄ lolı̄gıp. Lo mını̄m ar ak nep kı̄sen gın̄, ag mı̄dolı̄gıpı̄n ak pen gos tı̄mel nab cı̄n adan̄ pag yı̄kek, mab sı̄lek nı̄b kı̄meb magıl ak mı̄señ lek, mı̄d tep ma golı̄gıpı̄n. God eip mı̄dojı̄n rek ma lak. ⁶ Pen mı̄ñi Krais eip kı̄mbın̄ rek, lo mını̄m cı̄nop nag rek lı̄l dı̄ cı̄cı̄ lolı̄gıp ak pak ulek lı̄l me, Juda lo mını̄m ūu kıl tı̄klak ar ak nı̄ñlı̄ ma gı̄pı̄n; God Kaun gos ūeb ar ak nep nı̄ñlı̄ gı̄pı̄n.

Lo mı̄deb rek, tap si tap tı̄mel gı̄pı̄n ak mı̄señ nı̄pı̄n

⁷ Nı̄b ak, cı̄n tari agı̄n? God lo mını̄m agek aglak ak, mını̄m tı̄mel ageb, agı̄n aka? Mer yı̄b! Aknı̄b rek ma agı̄n.

Lo ma mı̄dobkop, yad tap si tap tı̄mel titi rek mı̄deb ak ma nı̄pnep. Lo mını̄m ar alap ūu kıl tı̄kıl aglak, “Bin bı̄ ognap tap kırı̄ okok tap yad rek mı̄debkop, agı̄l, gos ak ma nı̄ñnı̄mı̄b,” aglak. Nı̄b ak me, yad nı̄pı̄n, bin bı̄ ognap tap kırı̄ okok tap

yad rek midebkop, ag gos niñenigain ak, tap si tap tñmel giniñgain. ⁸ Nib ak, yad gos nñpin, kisen yad tap si tap tñmel gitl, bin bi ognap tap kiri okok tap yad rek midebkop, ag gos ak ma niñniñgain. Yad niñgil gos niñjoligipin ak pen dai tap si tap tñmel gep won ak am gos tñmid yad lip gi dad amek, bin bi ognap tap kiri okok konjai yip nep tap yad rek midebkop, ag gos ak nep niñnek. Pen lo minim ma midobkop, tap si tap tñmel gep magil kiliñ ma midobkop, bi bir kimbrek midobkop.

⁹ Lo minim, ak ginim, ak ma ginim, ageb ak, yad ned ma niñjoligipin. Yad nig gitl komin midenek. Pen lo minim ak apek, tap si tap tñmel gep magil ak, bi komin mideb rek lili, kiliñ dil yip lip gi dad amek, kimnek. ¹⁰ God lo minim nñak ak, cinop kaniñ per midep ak yobkop pen yip kimeb magil nep nñak. ¹¹ Nib ak, yad gos nñpin, kisen yad tap si tap tñmel gitl, bin bi ognap tap kiri okok tap yad rek midebkop, ag gos ak ma niñniñgain. Yad niñgil gos niñjoligipin ak pen, dai tap si tap tñmel gep magil ak am gos tñmid yad lip gi dad amek, bin bi ognap tap kiri okok tap yad rek midebkop, ag gos niñnek. Tap si tap tñmel gep magil ak, God lo minim agak ak nep dil, yip nñag pak lak.

¹² Nib ak, cin nñpin, God lo minim ak sin mideb. Cin nñpin, "Bin bi ognap tap kiri okok tap yad rek midobkop, ag gos ak ma niñniñmib," lo minim nibak, God ne ke minim kiliñ agak ak, sin nep, yipid gitl nep, tep nep mideb. ¹³ God lo tep nibak yip nñag pak lek kimnek aka tari? Ak mer! God lo minim tep ak agek nñpin rek, miker kib nibak ma dinigabin. Tap si tap tñmel gitl

rek, m̄iker k̄ib n̄bak d̄n̄gabın. Pen ne c̄nop lo m̄in̄im agak n̄bak, gos alap ke n̄nj̄l ma agak; tap si tap t̄mel gep maḡl ak gac k̄ib ȳb m̄deb ak n̄nj̄n̄mel, aḡl, lo m̄in̄im agak. N̄b ak, God lo m̄in̄im ak agel n̄pin rek, ma k̄mnek; tap si tap t̄mel gep maḡl ak, lo m̄in̄im tep n̄bak d̄l, ȳp n̄ag pak lek k̄mnek.

Tap ma ḡin ag gos n̄pin tap okok nep ḡipin

14 C̄n n̄pin, lo m̄in̄im ak, God gos ñek ñu k̄ıl t̄klak. N̄bak pen yad b̄i nep m̄idebin; yad m̄iñ wög gep b̄i rek m̄dil, c̄bur gos t̄mid yad ak per ameb tap si tap t̄mel gep m̄iñ ar ak. **15** N̄b ak me, tap tep ḡin̄im, ag gos n̄pin ar ak ma ḡipin; yad tap si tap t̄mel gep m̄iñ ar ak, yad maḡl n̄bak m̄ilik kal n̄pin ak, yad n̄g ma ḡin̄im, ag gos n̄pin ar ak nep ḡipin. Pen tari ḡin̄g n̄g ḡipin ak ma n̄pin. **16** Yad ḡi t̄mel ma ḡin̄im, ag gos n̄pin ar ak nep ḡipin rek, yad n̄pin, gos maḡl yad abe God lo m̄in̄im ak abe ad̄p ad̄p rek m̄deb.

17 M̄ni yad ke tap t̄mel ma ḡipin ak me. Yad ke t̄mel ḡin̄im, aḡl, ma ḡipin; tap si tap t̄mel gep maḡl ak gos c̄bur m̄idmaḡl yad nab adan m̄ideb ak nep ḡip. **18** Yad n̄pin, yad b̄i nep m̄idebin rek, m̄idmaḡl acır nab yad adan m̄id tep ma ḡip. Gos c̄bur m̄idmaḡl yad gos tep ñek, tap tep alap ma ḡin̄gain. Gos maḡl yad ak, ḡi tep ḡin̄im aḡl n̄pin ak pen yad ḡin̄im rek ma l̄ip. **19** N̄g gek me, ḡi tep ḡin̄im, ag gos n̄pin ar ak ma ḡipin; ḡi t̄mel ma ḡin̄im, ag gos n̄pin ar ak nep per gen ameb. **20** N̄b ak, yad ḡi t̄mel ma ḡin̄im, ag gos n̄pin ar ak nep ḡipin rek, yad ke tap t̄mel ma ḡipin. Tap

si tap t̄mel gep maḡl ak gos c̄bur m̄dmaḡl yad nab adan̄ m̄deb ak nep gek gek geb n̄n̄jil ḡpin.

²¹ N̄b ak, yad n̄pin, yad ḡi tep ḡin̄m ag gos n̄pin ak pen per ḡi t̄mel ḡin̄m rek l̄p. ²²⁻²³ Gos yad ak God lo ñak ak miñ miñ ȳb ḡpin ak pen gos c̄bur m̄dmaḡl yad nab adan̄ akn̄b ke ḡl, gos maḡl yad ak eip pen pen gek, tap si tap t̄mel gep maḡl ak miñ gon̄ yad nab okok m̄dil, ȳp d̄ c̄c̄ lek, yad b̄ naḡman rek m̄debin.

²⁴ Yad miñ miñ ma ḡpin; b̄ ȳm gep rek m̄debin. Gos c̄bur m̄dmaḡl yad ak ȳp ñaq pak l̄n̄ig geb; b̄ an ȳp d̄ kom̄n̄ yokn̄gab? ²⁵ B̄ K̄b c̄n̄ Jisas Krais nep! God nop tep agebin!

Pen miñm̄ agebin aul, n̄ig ḡl m̄deb: gos yad ak God nop miñ wög gep b̄ rek m̄debin ak pen m̄dmaḡl ac̄r nab yad adan̄ s̄ñak, tap si tap t̄mel gep maḡl ak miñ wög gep b̄ rek m̄debin.

8

God Kaun c̄n̄ eip m̄den̄gab ak, c̄n̄ tige p̄ bin b̄ rek m̄den̄gab in̄

¹⁻² Pen c̄n̄ Krais Jisas eip j̄m ñil m̄dobin̄ ak, Krais Jisas ne k̄mek, God Kaun kom̄n̄ maḡl ñib ak ne c̄nop d̄ kom̄n̄ yokek, c̄n̄ miñi tap si tap t̄mel gep maḡl ak abe, k̄meb maḡl ak abe, k̄rop miñ wög gep bin b̄ rek ma m̄dobin̄. N̄b ak, God c̄nop miñm̄ k̄b ma agn̄gab. ³ Pen bin b̄ tep ma m̄dobin̄ rek, God lo ar ak ḡi dam̄l, m̄d tep ḡij̄n̄ rek ma lek, God Ñ̄ ne ke ak ag yokek, b̄ ȳb miñ gon̄ c̄bur m̄dmaḡl c̄n̄ akn̄b rek l̄l, owak. Ne k̄mil tap si tap t̄mel gep maḡl ak p̄s nep ḡi ke yokañ, aḡl, God ne Ñ̄ ne ke tap sobok

gep rek yokıl, tap si tap t̄imel gep magıl ak bin b̄ı m̄ıdmagıl acır nab k̄iri adan m̄ıdeb ak, m̄ınım kib agıl, dai juıp agak. ⁴ God n̄ig gak ak, c̄in gos t̄imel m̄ıdmagıl acır nab c̄in eyań n̄ib owıp ar ak k̄irig gıl, God Kaun gos ñeb ar ak gi damıl, lo m̄ınım yad ageb rek gi tep ḡinimel, ag gos n̄injıl gak.

⁵ Bin b̄ı gos t̄imel m̄ıdmagıl acır nab k̄iri eyań n̄ib apek, ar n̄ibak nep gel ameb okok, c̄ibur m̄ıdmagıl k̄iri tari gos ḡip ar ak nep gos n̄ipal. Pen bin b̄ı God Kaun k̄rop gos ñek gel ameb okok, God Kaun tari gos ḡip ar ak nep gos n̄ipal. ⁶ Bin b̄ı c̄ibur m̄ıdmagıl k̄iri tari gos ḡip ar ak nep gos n̄ipal okok, ar n̄ibak nep tap si tap t̄imel gıl k̄imnigal. Pen bin b̄ı God Kaun nop tep ḡinigab ar ak nep gos n̄ipal okok, ar n̄ibak nep gi tep gıl, God eip j̄im ñıl komıń m̄ıdıl, m̄ıd tep ḡinigal.

⁷ Bin b̄ı c̄ibur m̄ıdmagıl k̄iri tari gos ḡip ar ak nep gos n̄ipal okok, gos magıl k̄iri God nop kaual maual rek m̄ıdeb. Gos magıl k̄iri God lo ne ma n̄injıp; God lo ne n̄injim̄inj rek ma lıp. ⁸ Bin b̄ı gos t̄imel m̄ıdmagıl acır nab k̄iri eyań n̄ib apek, ar n̄ibak gel ameb bin b̄ı okok, God nop tep ḡinim̄inj ar ak ḡinimel rek ma lıp.

⁹ Pen n̄ibi bin b̄ı God Kaun n̄ibep nab adan m̄ıdeb okok, gos t̄imel m̄ıdmagıl acır nab n̄ibi eyań n̄ib apek, ar n̄ibak ma ḡipim; God Kaun n̄ibep gos ñeb ar ak nep ḡipim. Bin b̄ı Krais Kaun ne k̄rop nab adan ma m̄ıdeb okok, Krais bin b̄ı ne ma m̄ıdebal. ¹⁰ Krais ne nab n̄ibep adan m̄ıdenigab ak, tap si tap t̄imel gep magıl ak gek, m̄ib goń n̄ibi k̄imnigab; pen Jisas k̄imek

God n̄bep n̄ŋek, bin b̄i tep rek m̄debīm ak rek, Kaun ne gek, kaun n̄bi komīŋ m̄denīgab. ¹¹ God ne gek Jisas warikak ak, Kaun ne n̄bep nab adan̄ m̄deb ak me, God nokīm n̄bak nep n̄bep ak rek nep gek, Kaun ne n̄bep nab adan̄ m̄deb ak ne mīb gon n̄bep komīŋ m̄dep magīl ŋīnigab.

¹² N̄b ak, ai mam sīkop, cīn dai alap m̄deb. Gos tīmel m̄idmagīl acır nab cīn adan̄ pīlis gī řek ar n̄bak gīl, dai n̄bak ma ŋīnigabīn. ¹³ Ar n̄bak gem amek, kīmnig gebīm. Pen God Kaun ak n̄bep gī řek n̄iŋlig gī, n̄bi tap si tap tīmel gīpīm n̄bak pīs nep k̄irig genīgabīm ak, God eip komīŋ m̄denīgabīm.

¹⁴ God Kaun gos řek n̄iŋlig gī ajpal bin b̄i okok, God řītai ne m̄debal. ¹⁵⁻¹⁶ Kaun n̄bi d̄ipim ak, n̄bep līp gī dad amek, n̄bi ned p̄irikoligipīm rek kauyan p̄irikil, mīn wög gep bin b̄i rek ma m̄denīgabīm. Kaun n̄bi d̄ipim ak, ne gek, God řītai ne m̄debīm. N̄b ak n̄iŋil cīn nop “Aba! Bapi!” ap̄in.

¹⁷ Řītai ne m̄dobin ak me, tap tep tari tari Řītai ne ŋīnigab ak, cīn dīnigabīn. Pen Krais nop ag juil gī tīmel gīlak rek, cīnop ak rek nep gī tīmel gel, ma p̄iriknīgabīn ak, God Krais nop dī tep gak rek, cīnop ak rek nep dī tep gīnigab.

Kisen mīd tep gīnigabīn

¹⁸ Gos yad n̄ipin, cīn Krais nop cīg mīdil, mīker ognap gek, koslam m̄denīgabīn ak, ak tap sīkol. Kisen God ne tap tep yīb cīnop řek, ne eip mīd tep gīnigabīn ak, ak tap k̄ib.

¹⁹ God tap tari tari gī lak okok magīlsekī m̄īnī mīd tep gīnimīŋ rek ma līp. Tap okok magīlsekī

kod midek, God ne nī pai ne misen dinīgab nīn ak nep, ne gek, tap nīb okok kauyan mid tep ginīgab. [20-21](#) Gip nībak, God birarik nep nīnebir ginīgab agak rek nep gip. Pen God birarik ped okok nīnak, nī pai yad misen dinīgain nīn ak, yad gen, nī pai yad mīn mīn gil mid tep yīb ginīgal rek, tap magilsek gī lin̄ek okok ak rek nep, ma pīyam gī yapil, mīn mīn gil mid tep yīb ginīgab.

Pen tap gī lak nīb okok, ned mid tep ma ginīgab. Pen c̄inop gek, nī pai ne ke yīb midil ne eip mid tep ginīgabin nīn ak nep me, kauyan gek tap nīb okok mid tep ginīgab.

[22](#) C̄in nīpīn, tap God gī lak nīb okok magilsek mid tep ginīg geb ak pen birarik nep miker gek, bin nī pai tīkn̄ig gel yur gip rek ak goligip. [23](#) Pen c̄in abe miker nībak mideb. Kisen kirop pīs nep dinīgain, agil, God ne Kaun ak ned nep ag yokek apil c̄inop nab adan mideb ak, pen nīn akal rek c̄inop nī pai ne ke yīpid gil yīb misen dek, c̄in mīb goj kisen nīb ulek lin̄, agil, midmagil c̄in nab adan miker nībak gek nīnjil gī, lim dai ar wagin aul kod midobin.

[24](#) God tap kisen misen lin̄igab agak minim ak nīn don, c̄inop dak. Pen tap tari tari kisen misen lin̄igab ak magilsek bir nīpnop, mīni gos sek midil nīn kisen ak ma kod midobnop. Tap bir nīpal ak ma kod midenigal. [25](#) Pen, tap kisen misen lin̄igab, ag gos ak nīnjil me, yirik gek nīnjil gī ma kod midobin; gos sek kod midobin.

[26](#) Bin bī kilīs ma midobin rek, Kaun c̄inop gī nīfil gī mideb. C̄in God nop sobok gin agebin ak pen titi gil God nop sobok ginīgabin ak ma nīpīn. Pen Kaun c̄inop tau sak līl, God nop sobok gīlīg

gî mîdeb. Mînîm bin bî nîjeb rek mer; kadkad mînîm lîl sobok gîlig gî mîdeb. ²⁷ God pen gos cîn magîlsek nînjîp; ne Kaun gos ne ak abe nînjîp. Kaun ne cînop Krais Jisas bin bî ne mîker dîl, God nop agek, ageb rek gînîgab. Kaun ne God nop sobok gîlig gî mîdeb ak, God gînîm, ag gos nînjîp ar ak nep sobok gîlig gî mîdeb.

²⁸ Cîn nîpjîn, God nop mîdmagîl lîpjîn bin bî okok, God ne cînop kod mîdek nînjîg gî, tap ognap ke ma gînîgab; mîd tep gînîgabîn ar ak nep cînop gînîgab. God ne bîrarîk ped okok gos nînjîl agak rek, cînop, “Nîbi yîp onîmîb,” agak.

²⁹ Pen ar nîbak nep, God bin bî ned nînjâk okok, “Yad gen, kîri Nî yad mîdeb rek lîl, nînai nîmam kîsen ne konjai yîb mîdenîgal,” agak. ³⁰ Nîb ak, bin bî Nî yad rek mîdenîgal, agak bin bî okok, kîrop, “Yîp onîmîb,” agak. Bin bî, yîp onîmîb, agak bin bî okok, kîrop bin bî asîj ma mîdeb agak. Bin bî kîrop asîj ma mîdeb agak okok, Nî yad melîk tep sek mîdeb rek, kîri ak rek nep mîdenîgal, agak.

Krais cînop mîdmagîl lîl kod mîd tep gîp

³¹ Pen God ne cînop nîg gîl dî tep gîp ak, bî an cînop gî tîmel gînîgab? Bî alap cînop gî tîmel gînîmîn rek ma lîp, mer yîb! ³² God ne ma pîrîktîl, Nî ne ke ak cînop nen agîl ag yokek apîl kîmak ak tap kîb yîb. Pen God cînop nîg gak ak me, ne cînop dî tep gîl, tap tep tep nep cînop ak rek nep nînîgab. ³³ Pen God ne cînop ag lîp rek, bî an cînop mînîm kîb agnîgab? God ne ke gek asîj ma mîdeb rek mîdobîn ak, mînîm ma mîdeb, agak. ³⁴ Nîb ak, bî an cînop mînîm kîb agnîgab? Bî alap

nib agnimin rek ma lip. Krais Jisas cinop nen agil, kimil warikil, am God ninmagil yipid pis ken ar ne midil, cinop nen agil, Nap nop sobok gilig git mideb.

³⁵ Krais cinop midmagil yib lip ak me, bi an nop mer agil cinop tig asik ke linigab? Tap alap ke misen lil, cinop tig asik ke linimin rek ma lip. Cinop miker ognap ginigab aka,

koslam midenigabin aka,
yuan kib lenigab aka,
walij ma midenigab aka,
gos par ninjigabin aka

bi ognap cinop, Krais eip midebal, agil,
cinop gitimel ginigal aka,
nag pak linigal aka,
tap tari ginigab,

Krais eip jim nil nep midonigabin.
³⁶ Minim nibak rek God Minim nu kil tikil aglak,
“Nep eip midobin rek, per cinop nijil,
kaj sipsip rek nag pak lin, ag gos nipal,”
aglak.

³⁷ Nib ak, kimeb rek nab ak midobin ak pen cin
bi cinop midmagil lil kimak ak Krais eip midil,
tep gek nijlig git nep midil, tap nib okok ma
piriknigabin. ³⁸ Ar nibak yad nippin, kimnigabin
aka komin midenigabin, God cinop midmagil li
nep midenigab nijil tap alap cinop tig asik ke
linimin rek ma lip. God ejol ne okok, tap kilis sek
seb kab ar alan mideb okok, tap kal timel okok,
tap minni mideb okok, tap kisen midenigab okok,
³⁹ tap ar okpel mideb okok, tap mok okpi mideb
okok, tap tari tari mideb okok magilsek, tap alap
cinop tig asik ke linimin rek ma lip. Bi Kib cin

Krais Jisas mideb rek, God c̄inop midmagil lilīg
gī nep midenigab.

9

God gos ne ke niñil Isrel kai k̄rop dinig gak

¹ M̄inim agebin n̄ibaul, yad Krais bī ne midebin rek, esek ma agebin. Kaun S̄iñ ak gos magil yad ageb, m̄inim ageban n̄ibak m̄inim niñid ageban, ageb. ²⁻³ Pen ai mam s̄ikop. Isrel bin bī ognap Krais nop ma d̄ipal okok k̄isen m̄inim k̄ib niñil yur k̄ib dinigal ak, yip yimig yib gīp. N̄ib ak, yad gos par yib n̄ipin. Midmagil yad per yur k̄ib yib gīp. Yad niñid nep agebin, kanib midobkop, yad ai mam yad okok k̄rop nen agil yur den, k̄iri pen komij amblap.

⁴ Pen tari: God Isrel kai nep k̄iri nīt pai yad midelanj, agil, melik tep ne k̄rop nep yomil, yad n̄ibep aknib ginigain, agil, m̄inim kilis niñid k̄rop nep ag nīl, lo m̄inim ne ak k̄rop nep ag nīl, k̄iri titi gil God sobok gep karip ak yipid gil sobok ginimel m̄inim ak k̄rop nep ag nīl, yad titi gil bin bī k̄rop dī tep ginim, m̄inim tep ak k̄rop nep ag nīnak. ⁵ Isrel bin bī n̄ised acik k̄iri Abraham, Aisak, Jekop bī okok me. Abraham, Aisak, Jekop nīt pai tikel, tik dam dapil gī damil, Isrel bin bī k̄rop tik dolak. Kigin nokim ak nep tik dam dapil gī damil, Krais nop bī yib tik dolak. Krais ne ke God midil, bin bī magilsek kod mideb. K̄iri magilsek yib ne ak per agel ar amnañ.

⁶ God M̄inim agak ak, agak rek nep gak. Isrel nīt pai tikel, tik dam dapil gī damil, tik dolak okok ognap Isrel bin bī yipid gil ma midebal.

⁷ Ebraham ñī pai t̄kel, t̄k dam dap̄l ḡī dam̄l t̄k dolak okok ognap Ebraham ñī pai ne ȳpīd ḡil ma m̄idebal. God Ebraham nop agak, “Aisak ñī pai t̄kn̄gab okok nep ñī pai ar nepe rek m̄iden̄gal,” agak. ⁸ N̄ib ak, Ebraham ñī pai t̄kel, t̄k dam dap̄l ḡī dam̄l, t̄k dolak okok ognap God ñī pai ne ma m̄idebal. God m̄in̄im k̄il̄s n̄īnj̄d agek Ebraham ñī pai t̄k don̄gal ñī pai okok nep, k̄iri God ñī pai ne m̄iden̄gal. ⁹ God Ebraham nop m̄in̄im k̄il̄s n̄īnj̄d n̄ibak aḡil agak, “Ñīn yad ag l̄nek ñīn ak nep yad ad̄ik ḡī apen, bin nak Sera ñī alap t̄k don̄gab,” agak.

¹⁰ Pen ap̄is c̄in Rebeka ñī ne omal b̄ī nok̄im nep t̄kak. B̄ī n̄ibak based c̄in ak Aisak. ¹¹⁻¹² Pen God gos ne ke n̄īnj̄p rek ḡin̄gab. Bin b̄ī an an ag l̄n̄igain agen̄gab ak, ag l̄n̄igab. K̄iri tap tep ognap gen̄gal ak n̄īnj̄l ma ag l̄n̄igab. God gos ne ke n̄īnj̄p rek ḡin̄gab. N̄ib akn̄ib rek nep me, ap̄is based c̄in Aisak Rebeka ber mal ñī tam ma t̄krek won ak, God ne Rebeka nop agak, “Ñī nak ned t̄kn̄gan ak, b̄ī k̄ib rek ma m̄iden̄gab; ne ñī nak k̄isen ak nop wög ḡī ñīnj̄gab,” agak. Ñī kogi nab okok nep m̄iderek non̄im ma t̄k dowak ar ak nep, tap tep tap t̄mel alap gerek n̄īnj̄l mer, God gos ne ke n̄īnj̄l n̄ib agak. ¹³ God M̄in̄im dai alap ñu k̄il t̄klak ak, God m̄in̄im aḡil agak, “Yad Jekop nop m̄idmaḡil l̄l d̄pin pen Iso nop m̄idmaḡil l̄l ma d̄pin,” agak.

God ne ḡip ak, ȳpīd ḡil nep ḡip

¹⁴ N̄ib ak, God ȳpīd ḡil ma ḡip, aḡin? Mer! Ne ȳpīd ḡil nep ḡip. ¹⁵ God ne Mos̄is nop agak,

“Bin bî yîmîg nîjnîgain okok kîrop yîmîg nîjnîgain.

Bin bî mîdmagîl lîl dî tep gînîgain okok kîrop mîdmagîl lîl dî tep gînîgain,” agak.

16 Nîb ak nîpîn, cîni ke kîlis gîl gîpîn ak nîjîl cînop ma dînîgab; cîni ke kîlis gîl gos sek mîdobîn ak nîjîl cînop ma dînîgab. Ne ke yîmîg nîjnîgab bin bî okok nep dînîgab.

17 God Mînîm dai alap ñu kîl tîklak ak, God mînîm agîl Pero nop agak, “Yad gos nîjen, bin bî karîp lîm tîgoñ tîgoñ mîdebal okok magîlsekk nîjnîgal, nak kin Ijip nîb ak bî kîb bî kîlis yîb pen yad God gen nak bî yokop rek mîdenîgan. Nîg genîgab, kîri nîjîl, mînîm nîbak ag amîl apîl gîl yîb yad ak agel karîp lîm tîgoñ tîgoñ magîlsekk amnîgab. Ar nîbak nep yad ke gen, nak Ijip kîj mîdeban,” agak. **18** Nîb ak nîpîn, God gos ne ke nînjîp rek, bin bî ognap yîmîg nîjnîgab pen bin bî ognap kîrop nîjebîr gek, gos tîmel kîri nîpal ak kîdîl amnîgab.

19 Nîbi ognap God gîp nîbak rek nîjîl agnîgabîm, “God ne nep gek, gos nîbi ak kîdîl amîb ak, tari gînîg pen, mîd tep ma gîpîm, agîl, cînop mînîm kîb agnîgab? God ne ke, ‘Tap nîb okok gînîgab,’ agnîgab ak, bî an ne pen, ‘Tap okok ma gînîgab,’ agnîgab?” agnîgabîm. **20** Nîb agnîgabîm ak pen nîbi bî kîb an rek mîdîl, God mînîm ne ak dai dînîgabîm?

Ar nîbak rek, God Mînîm ak bî nak Aisaia ñu kîl tîkîl agak, “Bî alap lîm dîl, tin cög alap gek, ‘Yîp tari gînîg nîg gîl gîpan,’ agîl pen ma agnîgab. Mer yîb!” agak. **21** Bî tin cög gînîg geb bî ak, ne gos ne ke nînjîp rek gînîgab. Lîm bad nokîm

alap tıg gıt rık dapıl, tin tep tep ñin nokım nokım dagilep alap gıt lıl, tin yokop per per dagilep alap gıt lıl, gınıgab. Ak mìnım ma mideb; gos ne ke.

22-23 Nıb aknıb rek me, God gıp. Ne bin bı gıt tımel gıt midebal okok nıñek, yırık yıb gek, kırop ñag pak lınımış rek lıp ak pen, ne mılık sek mideb ak nıñıl kılıs ne mideb ak nıñlañ, agıl, kırop kasek nıg ma gıp. God bırarık ped okok gos ne ke nıñıl agak, bin bı yımiç nıñıl dı tep gınıgain bin bı okok melik tep yad ak nıñnimel, agak. Nıb ak, bin bı nıb okok melik tep yad ak nıñnimel, agıl, ne bin bı gıt tımel gıt midebal okok gek, gos cıbur tımel kırı ak kıdıl amıb. **24** Bin bı yımiç nıñıl dı tep gınıgain, agak mìnım ak, cınop Juda bin bı abe, Juda bin bı mer okok abe, agak. **25** Mìnım ar nıbak rek, God mìnım agak ognap bı nak Hosea God Mìnım dai alap ñu kıl tıkkıl agak,

“Bin bı yad ma midelegipal okok,
kırop ‘bin bı yad’ agnıgain.

Pen bin bı mıdmagıl ma lölögipin okok,
kırop ‘bin bı mıdmagıl yad’ agnıgain.

Pen Hosea God Mìnım dai alap sek ñu kıl tıkkıl agak,

26 Ned ‘Bin bı yad ma midebım,’ agnek ak, karıp lım nokım nıbak nep kırop

‘God per komıñ mideb ñı pai ne,’ agnıgain,”
agak.

27 Pen God Mìnım dai alap, bı God mìnım agep Aisaia mìnım bleble gıl ageb,

“Isrel kai kab kılıp ñıg gol okok mideb rek
koñai nep mideñigal ak pen
Bı Kıb ne yokop sıkol bad alap nep
dı komıñ yoknıgab.

28 Tari gìnig: Bi Kib ne kasek nep
bin bi lím dai ar wagin aul midebal okok
magilsek minim kib agil
pis nep pen ninigab,” agak.

29 Gìnigab nibak, Aisaia ne ned God Minim dai
alap nu kıl tikil agak,
“Bi Kib ke kilis sek mideb ak,
cınop ni pai yokop bad alap nep ma kırıg
gıkop;

Sodom Gomora bin bi krop gak rek ak,
cınop gıkop,” agak.

Isrel kai abe Jisas minim tep ak niñ dilan; kanib tam nokim ak nep mideb

30 Nib ak, niñim! Juda bin bi mer okok, ned,
mid tep git God eip jım nił midojin agil gos ak
ma niñlak ak, pen miñi Jisas minim tep ak niñ
del, God krop astıñ ma mideb agek, ne eip jım nił
midebal. **31** Pen Isrel bin bi ned God lo minim ak
dil, agip agip rek gin, aglak ak pen miñi ne eip jım
nił ma midebal. **32** Pen tari, God nop niñ dil mer,
cın ke ar ognap git, ne eip jım nił midenigabiñ,
agil, God ne kab tep lak ar ak amnín agel niñlig
git, tob kiri kab ar nibak li yokek ap yap pakpal.
33 Minim nibak rek, Aisaia ne God minim agak
rek nu kıl tikil agak,

“Niñim! Yad taun kib Saion kab alap len,
bin bi tob kiri kab ar nibak li yokek ap yap
pakanigal;
pen bin bi nop niñ dinigal okok,
God nop niñil nabıñ ma dinigal,” agak.

10

Isrel bin bi, cın ke lo mìnìm ar nıbak kisen gın, agıl gi damıl ap yap paklak

¹ Mıdemam yad okok. Gos kılıs yıp owıp ak, God bin bi yad Isrel kai kırop dı komıñ yoknımıñ, agıl, nop per nep sobok gılıg gi mıdebin. ² Yad kiri gıpal rek nıñıl nıpin, cın God bin bi ne mıdojin, agıl, kılıs yıb gıpal ak pen gos nıñ tep gıl ma gıpal. ³ “Krais kımak rek, God cınop, ‘Bin bi asıñ ma mıdeb yad,’ agnígab,” agıl gos ak nıplap ak pen ar nıbak nıñ tep ma gıl, gos kiri ke ar ak nep nıñıl aglak, “Cın lo ar ak gon amenıgab ak, God bin bi tep ne mıdonıgabıñ,” aglak. Nıb ak, lo mìnìm ar nıbak kisen gın, agıl gi damıl, kisen ap yap paklak. ⁴ Krais gak nıbak, mıñi lo ak kır gıp. Nıb ak me, bin bi an an Jisas mìnìm tep ak nıñ dıniçgal okok, God kırop magılseк, bin bi asıñ ma mıdeb yad, agnígab.

Bin bi karıp lim tıgoñ tıgoñ magılseк komıñ amnımel rek lıp

⁵ God Mìnìm ak, Mosıs mìnìm ognap ñu kıl tıkił, lo mìnìm dıl asıñ ma mıdeb rek mıdenıgal mìnìm ar ak agıl, Isrel kai kırop agak, “Lo mìnìm ak dıl, ageb rek nep gıl me, komıñ amnígabiñ,” agak. ⁶ God Mìnìm ak, Mosıs mìnìm ognap ñu kıl tıkił, Krais nop nıñ dıl asıñ ma mıdeb rek mıdenıgal mìnìm ar ak agıl, Isrel kai kırop agak, “Nıbi, ‘Bı an ar alanı amnígab?’ ma agnímıb,” agak. (Mìnìm agak ak wagın ak me, kiri am seb kab ar alanı sıñak nıb Krais nop poj dıl ma donıgal.) ⁷ Nıb aknıb rek nep, “Nıbi, ‘Bı an cıp kaun karıp mıdeb mok okpi amnígab?’ ma

agnimib,” agak. (Minim agak ak wagin ak me, kiri am cip kaun karip mideb mok okpi nib Krais nop poj dil ma donigal.) ⁸ Pen God Minim dai nibak, Mosis minim ar ognap tari tari nu kil tikil Isrel kai krop agak. Ne agak, “Minim magil nibak par okok ma mideb. Minim magil nibak midmagil nab kiri adan mideb per apim ar ak nep,” agak. Mosis ne Jisas minim tep, minim niñ dep nibak nep agak. Minim tep niñ dep nibak nep cin per nep ag nibin me ak.

⁹ Nib ak, God gek Jisas warikip, agil gos ak niñ midil, “Jisas ne Bi Kib yad,” misen agnigabim ak, God nibep bin bi asin ma mideb yad, agil, nibep di komin yoknigab. ¹⁰ Pen tari, nibi gos midmagil nab nibi adan minim tep ne niñ dinigabim ak, God nibep bin bi asin ma mideb yad agnigab. Meg migan nibi minim tep nibak agil, bin bi okok misen ag nignigabim ak, God nibep di komin yoknigab. ¹¹ Ar nibak rek, Aisaia ne God Minim dai alap nu kil tikil agak, “Bin bi nop niñ dinigal okok, God nop niñil nabin ma dinigal,” agak. ¹² Juda bin bi okok, Juda bin bi mer okok, ke ke ma midebal. Bi Kib ne bin bi okok nib okok nib magilsek Bi Kib nokim nep mideb. Bin bi okok nib okok nib an an nop sobok ginigal okok, krop di tep yib ginigab. ¹³ Ar nibak nep, bi nak Joel, God Minim dai alap nu kil tikil agak, “Bin bi an an Bi Kib nop, yip di komin yukan, agil ag niñel, krop di komin yoknigab,” agak. ¹⁴ Pen kiri Bi Kib nop ma niñ dinigal ak, kiri nop titi gil sobok ginigal? Pen kiri Jisas minim tep ak peyig ma niñigal ak, kiri titi gil minim tep nibak niñ dinigal? Pen bin bi ognap apil Jisas minim

tep ar ak ma ag ñinigal ak, kiri titi gil minim
nibak peyig niñigal? ¹⁵ Pen bin bi Krais Jisas
niñ dípal okok kírop ma ag yoknígal ak, kiri titi
gil amnígal? Ar nibak nep, Aisaia ne God Minim
dai alap ñu kíl tikit agak, “Bin bi minim tep dopal
kok, kiri gi tep yib gípal,” agak.

¹⁶ Pen Isrel bin bi Krais Jisas minim tep ak
niñlak okok ognap ma niñ dílak. Minim ar nibak
nep, Aisaia ne God Minim dai alap ñu kíl tikit
agak, “Yad minim tep nak ak kírop ag ñibin pen
bi an niñ díp?” agak. ¹⁷ Nib ak, bin bi ognap
God minim ag ñel, bin bi niñil minim nibak niñ
dini gal. Pen God minim ag ñel, niñ dini gal ak,
Krais minim tep me ak. ¹⁸ Pen Isrel kai minim
nibak ma niñlak aka tari? Mer yib! Niñlak. Kiri
ned niñlak ak me, Depid ne God Minim dai alap
ñu kíl tikit agak,

“Kiri karip lim tigoñ tigoñ magílsek amił,
minim nibak ag ñibal;
kiri minim ag ñel,
karip lim okok tigoñ tigoñ magílsek yib
amił,” agak.

¹⁹ Pen yad ag niñeb alap sek midéb: Isrel kai
minim nibak niñil wagin ak ma niñlak aka tari?
Mer yib! Wagin ak niñlak. Mosis ne God minim
agak ak díl, God Minim dai alap ñu kíl tikit agak,
“Yad bin bi sakol sek mi gan ognap kírop díl, dí
tep gen,

nibi Isrel bin bi kírop milik kal niñil,
God cínop rek nib ma gíp, agil niñigabim,”
agak.

²⁰ Aisaia ne God minim agak ak díl, God Minim
dai alap ñu kíl tikit misen yib agil agak,

“Bin bì yip nijin agil ma piyo nipal okok
 yip piyo nipal;
 kiri yip nijin agil ma ag nipal
 pen yad ke krop misen len yip nipal,” agak.
²¹ Pen Isrel giyal rek, Aisaia ne God minim agak
 ak dil, God Minim dai alap nu kil tikil agak,
 “Yad per bì nijeb kiri rek midil,
 ‘Yip owim!’ apin pen yip ma opal.
 Kiri aleb aleb nil,
 gos kiri ke nipal rek nep giyal,” agak.

11

God Isrel bin bì krop pis nep ma kirig giyal

¹ Nib ak, yad ag nijeb alap midel: God Isrel bin bì okok krop pis nep kirig giyal aka? Mer yib! Krop pis nep ma kirig giyal. Yad Pol ak rek nep Isrel nib bì alap. Abraham tikek, tik damil, Benjamin nop tiklak; Benjamin pen tik dam dapil gak wagin ak, yad midelin.

² Pen God bin bì birarik nep nijil, bin bì yad midenimel, ag gos nijak bin bì okok krop ma kirig giyal. Kiri bì Ilaija nop kesim dil God Minim nu kil tiklak ak bir nipi. Ilaija God nop sobok gil agak, ³ “Isrel bin bì okok magilsek nep kirig giyal, bì minim nak agep okok krop nang pak lin, kab kinañ gil tap pak nep sobok gep kab okok, pag jisipik masipik giyal yokpal. Yad ausek nep midelin ak pen yip ak rek nep, nang pak lin, agil, yik dad ajebal,” agak. ⁴ Agek, God nop pen agak, “Bì yad konjai yib nep sepen tausan rek (7,000) midelbal okok, Bal god tom ak nop, ‘Bì kib cin,’ agil, nop ma sobok giyal,” agak.

5 Nib ak rek, God bin bi yimig yib gip ak me, ne cinop bin bi Isrel yokop bad alap yimig nijil ag lek midobin. **6** Cinop yimig nijil dip nibak, lo ar ak gonok aka tap ognap ke gonok nijil ma dip. Cinop yokop yimig nijil dip ag gos nipin ak, pen cin tap alap ke gon cinop dopkop, cin nig gos ma nippnop. **7** Bin bi Isrel kils yibgil piyo niñ damil ma dylak. God bin bi kirod dinigain agil ag lak bin bi okok nep dylak. God ne ke gek, bin bi ognap minim ne ak nijil ma nijlak.

8 Ar nibak nep, Mosis God Minim dai alap nu kil tikil agak,

“God ne gek, kiri wisin kinil,
udin jik jik git midelak;
ne gek, kirod udin kwoi gek,
udin ma nijelak;
ne gek, kirod sakol nagek,
minim peyig ma nijelak;
nibak nep mid damil,
muni akni rek nep midebal,” agak.

9 Pen Depid God Minim dai alap nu kil tikil agak,
“Kiri per tap kib nibal ak,

kirod waknaj gon rek di cici dinimin.

Amnin ag gos nijnigal kanib nibak pis nep pilin
ginnimin.

Nib ak, kiri git timel gitpal ak, kiri pen
dinimel.

10 Udin kiri kwoi gek udin ma nijnimel.

Miker kib apek per koslam kid pak dad
ajenimel,” agak.

God Juda bin bi mer okok dip

¹¹ Pen Isrel kai ap yap pakpal ak, p̄is nep ap yap ma pakpal. Kiri tap si tap t̄imel ḡlak rek, God k̄rop k̄irig ḡil, Juda bin b̄i mer okok k̄rop d̄ip. D̄ip n̄ibak, “Isrel kai, ‘C̄inop rek n̄ig ḡil ma d̄ip,’ aḡil n̄iŋlaŋ,” aḡil ḡip.

¹² Pen Isrel kai tap si tap t̄imel gelak rek, bin b̄i karip l̄im t̄igoŋ t̄igoŋ tap tep ȳib d̄ipal. God Isrel kai k̄irig gak rek, Juda bin b̄i mer okok tap tep ȳib d̄ipal. N̄ib ak, God bin b̄i Isrel d̄i komiŋ yokniŋgab n̄in ak, bin b̄i ne okok magiľsek tap tep tep ȳib d̄inigal.

¹³ Yad m̄iňi n̄ibep Juda bin b̄i mer okok agebin. Krais Jisas ȳip, “Juda bin b̄i mer okok k̄rop m̄inim tep yad ag n̄inim,” agak ak me, n̄ibep Juda bin b̄i mer okok Jisas m̄inim tep ak ag n̄i m̄iden ȳip tep ḡip. ¹⁴ Pen yad n̄ibep Jisas m̄inim tep ak ag n̄en n̄ipek, bin b̄i yad ke Isrel ognap n̄iŋil, “God k̄rop d̄ip rek c̄inop ma d̄ip,” aḡil nop apenimel ak, ȳip tep ȳib ḡinigab. ¹⁵ God Isrel kai k̄rop k̄irig gak rek, Juda bin b̄i mer okok k̄rop, bin b̄i yad, aḡil, d̄ip. N̄ib ak, k̄isen Isrel kai k̄rop dek, c̄ip k̄imil kauyan wariknigal ak rek ḡinigab.

¹⁶ Kiri bred dai alap God nop sobok gi n̄enigal ak, bred magiľ magiľsek God tap ne. Kiri agnigal, “Mab olip wagin ak God mab wagin ne,” agnigal ak, tam l̄il lek pak k̄id k̄id amniigab ak abe God tap ne.

¹⁷ Pen God ne mab olip lek k̄id ned n̄ib okok sak yokil, n̄ibep olip lek be okok n̄ib rek dapil j̄im ſek, j̄im ſiŋ m̄idebiim. N̄ib ak me, mab olip ned n̄ib ak komiŋ m̄idil l̄im epi n̄ib ſig ak dek, lek k̄isen n̄ib ak m̄id tep ḡip. ¹⁸ N̄ibi mab lek ned n̄ib ak, lek yokop, aḡil gos ak ma n̄iŋn̄imib.

Nı̄bi nı̄ñnımı̄b, nı̄bi mab lek kı̄sen nı̄b ak ñı̄g dıl mab wagın ak ma ñı̄bı̄m; mab wagın epi ñı̄g dıl nı̄bep mab lek anjek ñı̄b. ¹⁹ Nı̄bi agnígabı̄m, “God ne, ‘Olip lek be okok nı̄b dapıl tı̄g jı̄m ñı̄nım,’ agı̄l, olip lek ned nı̄b okok sak yokak, kau nı̄bak dıl mı̄dobın,” agnígabı̄m. ²⁰ Mı̄nım nı̄bak nı̄ñı̄d agnígabı̄m ak pen nı̄ñ tep gını̄mı̄b. Isrel kai Krais nop ma nı̄ñ del, kı̄rop kırı̄g gak; nı̄bi pen Krais nop nı̄ñ dem, nı̄bep dak. Pen nı̄bi nabı̄ñ dıl, yı̄b nı̄bi ke agem ar ma amní̄mı̄ñ. ²¹ Tari gını̄g: God mab olip lek ned nı̄b okok sak yokak rek, nı̄bep ak rek nep gını̄mı̄ñ rek lı̄p.

²² God ne bı̄ sain tep yı̄b ak pen ne bı̄ kılı̄s yı̄b rek mı̄deb. Bin bı̄ nop kırı̄g gılak okok kı̄rop bı̄ kılı̄s rek lı̄l kırı̄g gak. Pen nı̄bep kapkap sain tı̄kıt̄l, mı̄dmagı̄l lı̄l, dak. Nı̄bi nı̄g gıl Krais nop nı̄ñ dılı̄g gı̄ mı̄denı̄gabı̄m ak, ne nı̄bep kapkap sain tı̄kıt̄l, mı̄dmagı̄l lı̄l gı̄ mı̄denı̄gab. Pen Isrel kai kı̄rop gak rek, cı̄nop ak rek nep gını̄mı̄ñ rek lı̄p, agı̄l, nı̄ñ tep gını̄mı̄b. ²³ Isrel bin bı̄ nı̄b okok kı̄sen Krais nop nı̄ñ denı̄gal ak, God kı̄rop dı̄ pak jı̄m ñı̄nı̄gab. God kı̄rop dı̄ pak jı̄m ñı̄nı̄mı̄ñ rek lı̄p. ²⁴ Pen tari, nı̄bep mab olip lek be okok nı̄b dapıl, mab olip yı̄mı̄b pak jı̄m ñek mı̄debalı̄m ak, olip lek yı̄pı̄d gıl okok kauyan pak jı̄m ñı̄nı̄g, pak jı̄m ñı̄nı̄gab.

Kı̄sen Isrel bin bı̄ magı̄lsek kı̄rop dı̄nı̄gab

²⁵ Pen ai mam sı̄kop. Yı̄b nı̄bi ke agem ar amní̄mı̄ñ rek lı̄p. Nı̄b ak, mı̄nım ned ma nı̄ñjolı̄gı̄pı̄n alap nı̄bep agníg gebin. Isrel bin bı̄ konjai nep mı̄ñi udı̄n kwoi rek mı̄debal ak pen per nı̄g ma gını̄gab. God Juda bin bı̄ mer okok kı̄rop

dinigain, agil gos nijak, bin bi okok magilsek dinigab. ²⁶ Bin bi nib okok di sakil, kisen Isrel bin bi krop magilsek di komij yoknigab. Minim ar nibak rek, God minim agak ak dil God Minim dai alap nu kil tikil aglak,
“God agak,

‘Jekop kigin yip kirig gilak okok
krop di komij yoknigab Bi ak,
taun kib Saion nib onigab.

²⁷ Yad krop eip minim kils nijid agnek rek,
tap si tap timel gipal gac ak lig gi yoknigain,’
agak,” aglak.

²⁸ Isrel kai Krais ma nij dilak rek, kiri God kaual maual ne midebal. Pen nibi Krais nij dil, min miñ gilig gi midebim. Pen God birarik nep Isrel kai nised acik kiri Abraham Aisak Jekop bi okok krop minim kils nijid agak ak nijil, God Isrel kai midmagil lillig gi nep mideb. ²⁹ God ne tap tep alap nil, kisen gos kisen nib nijil, tap tep nibak ma adik dinigab. Nib akni rek nep, God ne, ginigain, agil, minim kils nijid agenigab, kisen gos kisen nib nijil, ke ma ginigab. Minim agnigab ak ma kirig ginigab. Agnigab rek nep ginigab.

³⁰ Nibi ned God minim agak ak di yokoligipim pen kisen Isrel bin bi God minim ne kirig gel, nibep pen yimig nijil di tep gek, ne eip mid tep gipim. ³¹ God nibep yimig nijil dak ak, Isrel bin bi nijel, milik yapek, Krais minim tep ak di yoklak, pen kisen God krop ak rek nep yimig nijil dinigab.

³² Nib ak nipin, Isrel bin bi okok abe, Juda bin bi mer okok abe, God minim ne ak di yoklak

rek, God kırop magılsek niñebir kırıg gek, kiri bı nagıman rek mıdıl, tap si tap tımel gı dam dam dad amel, kisen kırop yımıg niñıl dıñıgab.

God yıb ne per agon ar amnaj

*33 Nıb ak, yad niñin, God tap magılsek niñıp;
gos ne gos tep yıb.*

God ne gos niñ kıd yıb niñ yıkkıl,
ar niñbak ke yıb gıp.

God ne gos niñıl,
tap niñ niñ gınıgain, agıl, gos tep niñıp rek,
bı alap gos tep akniñ rek ma mıdeb.

Cın God gos tımid ne niñıl,
ne ke gıp rek gın, agıl, ma gınıgabın!

*34 God Mıñım ak niñ kıl tıkkıl aglak,
“Bin bı an, Bi Kıb gos tep niñıp rek ak niñıp?
Bin bı an, Bi Kıb nop, ‘Nak nıg gan, nıg gan,’
agnıgab?*

*35 Pen bin bı an, tap tep alap God nop ñek, pen
niñıtmıñ?
Mer yıb! Bin bı alap nop nıg gınımel rek ma
lıp,” aglak.*

*36 Tari gınıg: God ne tap okok magılsek gı lak;
kılıs ne nep tap niñ okok magılsek mıdeb;
tap niñ okok magılsek God nop mıñ mıñ gılıg gı
mıdenımel.
Niñ ak, yıb ne ak per per nep agon ar amnaj!
Niñ akniñ rek tep.*

12

*God pıs ar mıdobın, agıl, nop tep gınımıñ ar ak
nep gem amnımıñ*

¹ Nıb ak, ai mam sıkop. God ne nıbep yımış
nıñıl dıp rek, nıbi pen tap God nop sobok gı nıbal
rek, mıb goj gos tımid nıbi ak, tap komıñ sek rek,
tap sıñ rek, God nop nıñımıt. Tap damıl, God
nop sobok gı nıbal okok, tap tımel tımel okok ma
nıbal. Tap tep tep, tap alap ma gıp okok nep nop
nel me, ne mıñ mıñ gıl dıp. Nıg aknıb rek me,
God ne mıb goj gos tımid cınop ke tap nop sobok
gı nıbal rek dıñımıt, agıl, nop nıñ dılıg gı mıdıl,
ageb ageb rek nep gınımıt.

² Pen bin bı lım ar wagın aul gos nıñıl gıpal nag
ar ak rek ma gınımıt. Pen God nop ag nıñem, ne
nıbep gos tep ūek, gos tımid mıdmagıl nıbi nab
adañ kisen nıb lıl, bin bı ke kisen nıb rek lıñımıt.
Nıb ak, nıbi nıñıgabım, cın titi gon, God nop
tep gınımıt. Nıbi nıñıgabım kanıb tari kanıb
tep yıb; yıpıd gıl nep gınıgab ar ak nıñıgabım.
Pen nıbi nıg gıl nıñ tep gıl, nıb aknıb rek nep
gınıgabım. ³ God yıp yımış nıñıl dek, wög ne
gıpın. Nıb ak, nıbep magılsek agebin, cın bin
bı kıb, ag gos ma nıñımıt. God ne nıñ dep
magıl ak nıbep ke nokım nokım nıb. Nıb ak me,
nıbi nabıñ dıl, cın tigep bin bı rek mıdobın, agıl
nıñımıt.

⁴ Cın nıpın, cın magılsek mıb goj nokım mıdeb
ak pen dai dai ke ke konjai nep mıdeb. Dai
okok wög ke ke mıdeb; tob ak wög ne ak ke gıp,
nıñmagıl ak wög ne ak ke gıp, udın ak wög ne ak
ke gıp. Nıb ak, wagın ke ke mıdeb rek, wagın ke
ke nep gıpal.

⁵ Nıb ak rek, cın Krais pıs ar mıdobın okok
ak rek nep wög ke ke gıpın ak pen bin bı kığın
ne jım nıñl nokım ak nep mıdobın. ⁶ God cınop

nokim nokim yimig niñil di tep gil, tap tep cinop ke ke niñb rek, ar nibak nep niñil ginigabin. God bin bi ognap tap tep niñil, minim yad bin bi okok ag niñimin, agenigab ak, ne God niñ dep magil niñb rek ag niñimin. ⁷ God bin bi ognap tap tep niñil agnigab, bin bi okok wög ognap gi niñimin, agenigab ak, bin bi okok wög ognap gi niñimin. God bin bi ognap tap tep niñil agnigab, bin bi niñ pai bi okok minim tep ognap ag niñimin, agenigab ak, bin bi niñ pai minim ag niñimin. ⁸ God bin bi ognap tap tep niñil agnigab, ai mam nak alap yirik gonimin ak, nop minim ag niñ tep gek, ne gos tep niñil miñ miñ ginimin, agenigab ak, ne akniñb rek ginimin. God bin bi ognap tap tep niñil agnigab, bin bi okok mani tap okok ulep giip ak, kirop mani tap ognap niñimin, agenigab ak, mani tap ognap abramek niñimin. Bin bi ognap tap tep niñil agnigab, bin bi ognap kirop kod midenimin, agenigab ak, ne gos niñ tep giil kirop kod midenimin. Bin bi ognap tap tep niñil agnigab, bin bi ognap kirop yimig niñil di tep ginimin, agnigab ak, ne miñ miñ gitlig gi yimig niñil di tep ginimin.

Bin bi okok kirop midmagil liniminib

⁹ “Bin bi okok kirop midmagil lipin,” agil, esek ma agnimib; kirop midmagil yib lil, di tep yib giniminib. Tap si tap timel gep magil ak nop kaual maual niñbi rek milik kal niñnimib. Pen kilis giil nag tep ar ak nep di rib giniminib. ¹⁰ Bin bi ai mam sikop pen pen midmagil lipal rek, niñbi Krais pis ar midebim ak rek nep ai mam sikop pen pen midmagil liniminib. Ai mam sikop niñbi

okok yib krop agem ar amn̄im̄iñ; pen yib n̄ibi ke agem ar ma amn̄im̄iñ. ¹¹ Wög yırık marık ma ḡin̄im̄ib; kılıs ḡıl ḡin̄im̄ib. Bi Kib cın ak nop wög gobın agıl, tep gek niŋlıg gi ḡin̄im̄ib. ¹² Bi Kib cınop dınīgab, agıl, tep gek niŋlıg gi, nop kod m̄idenim̄ib. N̄ibep m̄iker ognap onim̄iñ, kapkap sain rı̄kıl m̄idenim̄ib. God nop sobok gep ak ma kırı̄g ḡıl, per nep sobok ḡılıg gi m̄idenim̄ib. ¹³ Bin bi God p̄is ar m̄idil, mani tap kiri ulep gonim̄iñ, krop mani tap ognap nonim̄ li n̄in̄im̄ib. Bin bi par okok n̄ib apenim̄el, poŋ d̄il karıp n̄ibi dad amn̄im̄ib.

¹⁴ Bin bi ognap n̄ibep gi t̄imel genim̄el ak, n̄ibi pen, "God nop sobok gon krop gi t̄imel gañ," agıl ma sobok ḡin̄im̄ib; "God nop sobok gon krop gi tep gañ," agıl sobok ḡin̄im̄ib. ¹⁵ Bin bi ognap kiri miñ miñ ḡılıg gi m̄idenim̄el, n̄ibi krop eip miñ miñ ḡılıg gi m̄idenim̄ib; pen bin bi ognap yim̄ gep rek m̄idenim̄el, n̄ibi krop eip yim̄ gek niŋlıg gi m̄idenim̄ib. ¹⁶ Bin bi yib m̄ideb okok krop dī tep giñ, bin bi yib ma m̄ideb okok krop dī tep ma giñ agıl, gos ak ma niŋnim̄ib. Krop magılsek adı̄p adı̄p rek dī tep ḡin̄im̄ib. Cın bin bi yib m̄ideb, agıl, gos ak ma niŋnim̄ib. Bin bi yib ma m̄ideb okok eip nab sakıl m̄idenim̄ib. Cın nep niŋ tep gīpiñ, agıl gos ak ma niŋnim̄ib.

¹⁷ Pen bin bi ognap n̄ibep niŋel m̄ilik yapek, gi t̄imel genim̄el ak, krop pen ak rek nep gi t̄imel ma ḡin̄im̄ib. Bin bi okok niŋel tep gīnīm̄iñ ar ak nep ḡin̄im̄ib. ¹⁸ Bin bi ognap eip pen pen giñ, agıl gos ak ma niŋnim̄ib. Bin bi okok magılsek eip kapkap j̄im n̄il m̄idoj̄in, agıl gos ak nep niŋnim̄ib. ¹⁹ Pen bin bi tep yad okok. Bin bi ognap n̄ibep gi

tımel genımel ak, kırop pen gi tımel gin, agıl, gos ak ma nıñnímib. Ak God tap ne, agıl nıñnímib. Yad kırop pen abe gi tımel gin, agıl, God ne ke gos nıñip rek ginigab. Mosis ne God mınım agak ak dıl, God Mınım dai alap ñu kıl tikil agak, “God ageb, ‘Nıbep gi tımel genımel ak, yad kırop pen abe gi tımel ginigain; ak gos yad,’ ageb,” agak.
20 Nıb ak, bı nak Solomon God Mınım dai alap ñu kıl tikil agak,

“Bin bı nıbep ned gi tımel gılak okok
 kırop yuan lenımınj ak, tap magıl nıñnímib;
 kırop nıg nen genımınj ak, nıg nıñnímib.
 Nıg genigabım ak, bı nıbep ned gi tımel gılak
 okok
 nabıc kırop ar alan mab yıneb yıneb rek
 yokem yınek nıñnígal,” agak.
21 Nıb ak me, nıbep gi tımel genımel, kırop pen gi
 tımel ma ginimib; kırop gi tep gem, ke sain gek
 amnımınj.

13

Gapman kai agnımel rek ginimib

1 Pen cın magılsek gapman agnımel rek nıñın. Ke gos nıñıl, gapman ma mıdeb; God agek, gapman mıdeb. **2** Nıb ak, bin bı an gapman mınım tıb juenigab, God agek gapman mıdeb mınım ne ak abe tıb junigab. Bı nıbak God nop mınım kıb agnigab. **3** Bin bı gi tep ginigal okok, gapman bı kıb okok jel gek ma pırıknıgal; bin bı gi tımel ginigal okok nep, gapman bı kıb okok jel gek pırıknıgal. Nıb ak, gapman bı kıb okok ma pırıkjın, ag gos nıñenigabım ak, nıbi mıd tep

gİNİMİB NİNJİL GAPMAN BI KİB OKOK, “NİBI GI TEPE
GİPİM,” AGNİGAL. ⁴ PEN TARI: GOD AGEK, GAPMAN BI
OKOK, WÖG GEP BI NE REK MİDİL, NİBEP KOD MİDEL
ME, NİBI MİD TEPE GİNİGABİM. PEN NİBI NİJ TEPE
GİL, GI TİMEL MA GİNİMİB; GAPMAN BI TU PAR KİD
Dİ AJPAL AK, YOKOP MA Dİ AJPAL. GOD AGEK, GAPMAN
BI OKOK, WÖG GEP BI NE REK MİDİL, BIN BI OKOK GI
TİMEL GENİGAL AK, KİROP DAM MİNİM KİB AGİL, PEN
YUR NİNİGAL.

⁵ NİB AK, PEN YUR DİJİN REK LİP, AGİL, GAPMAN
MİNİM AK KİSEN MA GİN; GOD GAPMAN NİNEBİR
AG LEK, CİNOP KOD MİDEBAL AK ME, TARI GİNİG
GAPMAN MİNİM TİB JUİN, AGİL, MİNİM KİROP KİSEN
GİL KAPKAP MİD TEPE GİN.

⁶ AR NİBAK NEP ME, TAKIS AK REK NEP NİN. GOD
GAPMAN BI OKOK KİROP NİNEBİR AGEK, GAPMAN WÖG
KİRI NİBAK GİL, PE DİPAL. ⁷ TAP DAI NİBI TAP TARI TARI
REK MİDENİMİJ AK, DAI MAGİLSEK PAG DAI JUNİMİB.
GAPMAN TAKIS NİEB AK, KİROP TAKIS NİNİMİB. BIN
BI OGNAP TAKIS AR KE OGNAP NİEB AK, KİROP AK REK
NEP TAKIS NİNİMİB. BIN BI MİNİM KİRI NİJ DEP
OKOK, MİNİM KİROP NİJ DİNİMİB. BIN BI YİB DAP
RANNİMEL OKOK, YİB KİROP DAP RANNİMİB.

Pen pen mİdmagıl lİNİMİB

⁸ TAP DAI NİBI OGNAP MİDONİMİJ, PİS NEP DAI
PAG JU DİNİMİB. PEN CİN TAP DAI NOKİM ALAP MİDEB
AK CİN DAI AK PAG JU DİPİN, AGİL MA AGNİGABİN;
BIN BI PEN PEN MİDMAGİL LEP DAI NİBAK AGEBIN.
BIN BI OKOK KİROP MİDMAGİL LİNİGABİN AK, GOD LO
MİNİM AGEB AGEB REK NEP GİNİGABİN. ⁹ GOD NE
KE MİNİM KİLİS AGAK AK, MOSİS NE GOD MİNİM DAI
OGNAP NÜ KİL TİKİL AGAK, “BIN SI BI SI MA GİNİMİB;

cip ma ñag paknîmîb; tap si ma dînîmîb; bin bi ognap tap kiri okok tap cîni rek mîdobkop, agîl gos ma nîjnîmîb,” agak. God mînîm kîlis ognap sek agak. Pen God mînîm kîlis tari tari agak ak mînîm wagîn nokîm ak nep mîdeb: “Nak ke mîdmagîl lîpan rek, bin bi ke nîb okok kîrop ak rek nep mîdmagîl lînîmîn.” ¹⁰ Nîbi bin bi ognap kîrop mîdmagîl lînîgabîm ak, kîrop gi tîmel ma gînîgabîm. Ar nîbak nep, nîbi bin bi mîdmagîl lînîgabîm ak, God lo mînîm ageb ageb ak magîlsek gînîgabîm.

¹¹ Nîn mîdobîn nab nîbaul nîj tep gînîmîb. Jisas nop nîj dîl, kîsen God (ne bin bi yad ke, agîl,) cînop pîs nep dam karîp ne ar alan sînjak dad amnîgab, ag gos nîjoligipin. Pen mi ognap apîl amnak, nîn nîbak mîñi ulep mîdeb. Nîb ak me, tari gînîg wîsin kîn saköl gi mîdebîm? Warîkil, gos nîjlig gi mîdenîmîb. ¹² Tapîn kîslîm nab mîdobîn rek, karîp tîknîg geb. Nîb ak me, kiri tap tari tari kîslîm nab eyan rek ajîl gi tîmel gi mîdebal ar ak kîrig gił, Seten eip pen pen gep sior kîlis, usajîl bad kîlis, tap melîk sek God nîb okok dî yîmîn. ¹³ Nîb ak, cîn Jisas melîk tep ne ar ak mîdobîn, agîl, gi tep gîlîg gi nep mîdenîgabîn. Pen tap konjai yîb nîbil, ñîg kîlis nîb saköl ñagîl, bin si bi si gił, abramek gił, pen pen gił, tap kiri tap cîn rek mîdobkop agîl, gîpal okok, ma gîn. ¹⁴ Pen nîbi Bi Kîb Jisas Krais dî walîj rek yîmîl, mîdmagîl acîr nab cîn adan gos gił ar ak titi gił gînîgabîn, agîl gos ak ma nîjnîmîb.

Asık mosık gipal okok kírop ma ag gìnìmìb

¹ Bin bì ognap Krais Jisas nop nìñ dìpal ak pen nìñ dì kìlis ma gìl, gos omal nìpal okok, “Kírop dìl ag amìl apìl gon, gos nìñ tep gìnìmel,” agìl, ma ag gìnìmìb; kìri Jisas Krais nop nìñ dìpal ak, bin bì cìn, agìl, dì tep gìnìmìb. ² Cìn nìpìn, bin bì ognap Krais Jisas nop nìñ dì mìdìl, tap okok abramek ñìbal; pen bin bì ognap, Krais Jisas nop gos ar ar nep nìñ dìl, nop tep ma gìnìgab, agìl, kaj kìmìn kobri tap okok bìl gìl, yokop tap magìl bep nep ñìbal. ³ Pen bin bì tap abramek ñìbal okok, bin bì tap bìl gipal okok kírop ma ag junìmel. Bin bì tap bìl gipal okok, bin bì tap abramek ñìbal okok, God nìñek tap si tap tìmel gipal, agìl, kírop ma ag gìnìmel. Tari gìnìg: God bin bì nìb okok kírop dek, bin bì ne mìdebal. ⁴ Bì wög gep alap bì kìb ne nop wög ognap gìnìgab, nak nìñìl, gì tep gipan aka gì tep ma gipan, agìl ma agnìgan. Bì kìb ne ke nìñìl, gì tep gipan aka gì tep ma gipan, agnìgab. Pen ne gì tep gìnìgab. Bì Kìb ne ke nop gì ñek, ne tep gìnìmìj rek lìp.

⁵ Pen bin bì ognap nìñel, ñìñ alap God ñìñ kìb ne rek lìp, ñìñ alap ñìñ yokop rek lìp. Pen bin bì ognap nìñel, ñìñ alap God ñìñ kìb ne rek ma lìp, ñìñ magìlsekkì ñìñ ke ke rek ma mìdeb. Nìb ak, nìbi ke ke mìdebìm rek, gos nìbi tep nìpìm ar ñìbak nìñìl gem amnìmìj.

⁶ Ñìñ alap God ñìñ kìb ne rek lìp, agìl nìpal okok, Bì Kìb nop gos nìñìl me nìg gìl gos nìpal. Pen bin bì kaj kìmìn kobri tap okok ñìbal okok, God nop tep agìl ñìbal. Bin bì asık mosık gì tep

gıl, tap ognap nep ñıbal okok ak rek nep, God nop
tep agıl ñıbal.

⁷ Cın komıñ mıdıl, cın ke ausek mıdobın,
agıl gos ak ma nıñjn. Kımniñg gınigabin ak,
cın ke ausek mıdıl kımniñgabin, agıl gos ak ma
nıñjn. ⁸ Tari gınig: cın komıñ mıdıl, bin bı
Bı Kıt yıb agel ar amnañ, agıl, gos ak nep
nıñjıl mıdonigabin. Kımniñg gınigabin ak, bin
bı Bı Kıt yıb agel ar amnañ, agıl, gos ak nep
nıñjıl kımniñgabin. Nıb ak, komıñ mıdenigabin
aka kımniñgabin, cın Bı Kıt bin bı wög gep ne
mıdobın. ⁹ Ar nıbak nep, Krais ne kımıl warıkak.
Nıb ak me, cın komıñ mıdobın okok abe, bin bı
bir kımbal okok abe, cın magılsek Bı Kıt bin bı
ne mıdobın.

¹⁰ Nıb ak, nıbi tari gınig ai mam Krais pıs ar
mıdebal ognap kırop, nıg gıpım, nıg gıpım, agıl
mınım ag gıpım? Pen nıbi tari gınig ai mam
Krais pıs ar mıdebal ognap kırop nıñem, kırı bin
bı yokop rek lıp. Nıñ tep gınimıb: cın magılsek
God udın yırık ar ne ak mıdon, cınop mınım kıb
agnıgab. ¹¹ Aisaia God Mınım dai alap ñu kıl tıkkıl
agak,

“Bı Kıt ageb, ‘Yad nıñıd yıb agebin,
kısen bin bı okok magılsek yıp nıñıl,
nabiñ dıl, kogım yımıl,

“God ne nokım Bı Kıt mıdeb,” agnıgal,
ageb,” agak.

¹² Nıb ak, nıñım. Cın nokım nokım mıdobın rek,
God cınop magılsek ag nıñek, cın komıñ mıdıl
tap tari tari gıpın okok ag ñıl, ti gınig nıg gıpın
agıl agnıgabin.

Ai mam Krais pís ken midebal ognap kírop gos níñnímíb

13 Níb ak, ai mam Krais pís ar midebal ognap kírop, níg gípím, níg gípím, agíl mìním ag gípím ak kírig gíñnímíb. Níbi gos níñíl, yad gen ai mam Krais pís ar mideb alap sídol gíl, kanib koslam ajep rek ak amił, yap pakıl gí tímel gíñigab, agíl, kapkap mídil, ar níbak nep gem amnímíñ.

14 Bi Kíb Jisas bi ne midebin rek, gos yad ak níñíj tep gípin, tap bíl gep ognap ma mideb. Bin bi ognap gos kíri ke níñíl, tap bíl gípal. Pen tap níbak níbon, God níñek tep ma gíñigab, agíl bíl gíñigal ak, tap níbak ma níñnímel. **15** Pen níbi, ai mam Jisas kírop nen agíl kímak níb okok kírop mídmagíl ma líl, tap kíri asík mosík gípal okok abramek níbem, kíri gos par níñíl ap yap paknîmel rek líp. Ar níbak gí tímel gíñigabím.

16 Níbi ke níñíl, ar ognap gíñnímíb rek línigab ak pen bin bi ognap níg gíñigabím ak níñíl agnígal, “Krais pís ar mídobín apal ak pen kíri níñebir tap si tap tímel gebal ak me, cín nípín, Jisas mìním tep ne mìním níñíj dep apal ak esek apal,” agnígal.

17 Tari gíñig: God ne kiñ cín mideb mìním ar níbak agnígabín ak, tap níñeb níg níñeb mìním níbak ma agnígabín; gí tep gep mìním ar ak nep agnígabín; kapkap sain tík midep mìním ar ak nep agnígabín; míñ míñ gílíg gí midep mìním ar ak nep agnígabín. Tap tep níb okok Kaun Síñ ne níek díñigabín. **18** Cín Krais nop níñíj díl níg gílíg gonígabín ak, God níñek tep gíñigab; bin bi okok níñíl, gí tep gípal, agnígal.

19 Cín titi gíl ai mam eip kapkap jím níl mídil,

cın magılsek Krais mìnım tep ne ak nıñ dì kılıs gìn, agıl, kanıb nıbak nep kılıs gılıg gi kisen gìnİMİB. **20** Tap magıl ognap bıl ma gep. Pen bı alap gos gos lıl tap okok abramek nıbek, Krais nop nıñ dıp bin bı alap nıñıl, sıdol gıl, Krais nıñ dıp ak kırıg gıl ap yap paknıgab ak, bı abramek nıñnígab bı nıbak nop gi tımel gìnigab. Tap magıl nıbıl, God wög ne gi tımel gìnigab. Nıbi nıg aknıb rek ma gìnİMİB. **21** Nıb ak, cın nıbon ai mam alap ap yap paknımın rek lıp, ag gos nıñnígabım ak, kaj yıpıl okok kırıg gıl, nıg wain okok kırıg gıl, tap okok kırıg gıl gìnigabım ak tep. Tari gon ai mam alap ap yap paknımın rek lıp, ag gos nıñnígabım ak, ai mam kırop nen agıl, nıg ma gìnİMİB.

22 Yad tap nıñeb ma nıñeb mìnım agesin ak, nıbi tari gos nıpım ak, nıbi ke God eip. God cınop gos tep nıb rek nıñıl gi damıl, ai mam ognap kırop ma tau nıñnígabın ak, mıñ mıñ gılıg gi mıdenigabın. **23** Pen tap ognap gos par lılıg gi nıñnígabın ak, mìnım mıdenigab. Tari gìnig: nıg genigabın, God nop tep gìnİMİJ, ag gos nıñıl ma nıñnígabın; nop tep gìnİMİJ aka tep ma gìnİMİJ, ag gos nıñıl nıñnígabın. Cın nıg gıl rek abramek genigabın ak, tap si tap tımel gìnigabın.

15

Bin bı ognap mid tep gìnimeł rek ar ak nep gos nıñin

1 Cın bin bı Krais nop nıñ dì kılıs gi mıdobın okok, cınop ke tep gìnigab ar ak nıñıl ma gın.

2 Bin bı Krais nop nıñ dì kılıs ma gıpal okok, nop

nıñ dì kılıs gìnìmel, agıl, gos ar ak nıñıl gjijin. Cın ke tep gìnigab ak tap kib mer; pen bin bi ognap, Krais nop nıñ dì kılıs gìnigal aka nop nıñ dì kılıs ma gìnigal ak tap kib. ³ Krais ak rek nep, ke tep gak ar ak ma gak. Krais ne Nap nop mìnım agak ognap, Depid ne God Mìnım dai alap ñu kıl tıklı agak, “Nep ag jupal ak mıñi yip ak rek nep ag juebal,” agak. ⁴ Kiri nıñ tep gìnìmel, agıl, God ne gek nıñıl bi ned nıb okok God Mìnım ak ñu kıl tıklak. Cın God Mìnım nıbak udın li nıñıl, mìnım tep nıbak nıñ dıl, Jisas Krais nıñ dì kılıs gıl, kılıs gıl gi tep gıl, kapkap mıñ mıñ gılıg gi gos sek mıdenigabiñ. Ar nıbak nep God ne gek, God Mìnım nıbak ñu kıl tıklak. ⁵ God ne gek, nıbi Jisas Krais nıñ dì kılıs gıl, kılıs gıl gi tep gıl, kapkap mıñ mıñ gılıg gi gos sek mıdenigabiñ. Pen Krais Jisas gak rek nıñıl nıbak rek gın, agıl, nop nıg gıl kisen gıl, God ne gek, nıbi gos ar nokım nıñıl jım nıñıl mıdıl, gìnìmib. ⁶ Nıbi nıg gıl, gos nokım nep, meg mıgan nokım adıp adıp ak nep, Bi Kib cın Jisas Krais Nap yib ne ak agem ar amnìmınj.

God Isrel bin bi mer okok kírop ak rek nep yímig nıñip

⁷ Gos nıñ tep ma gipek ñin ak, Krais nıbep yímig nıñıl dì tep gek, bin bi ne mıdebiñ ak, nıbi ke kapkap pen pen yímig nıñıl, dì tep gıl, mıdmagıl lılıg gi mıdem, bin bi ognap nıñıl God yib ne agel ar amnigab. ⁸ God bırarık nep Juda kai nısed açık kiri okok kírop mìnım kılıs nıñid agak ak, agak rek nep gìnigab ak nıñnìmel, agıl, Krais ne Juda kai kírop nen agıl owak. ⁹ Nıb ak, Juda bin bi mer okok, God ne cınop yímig yib

nıñıp, agıl, yıb nop agel ar amnaŋ, agıl, Krais owak. Krais ned Nap God nop mınım agak rek, Depid God Mınım dai ognap ñu kıl tıkıl agak,
 “Nıb ak, yad Juda bin bı mer nab okok mıdıl,
 kımep agıl, yıb nak ak agen ar amnıgab,
 agıp,” agak.

10 Mınım alap Mosıs God Mınım dai alap ñu kıl tıkıl agak,
 “Nıbi Juda bin bı mer okok, God bin bı ne eip
 pak jım ñıl, mıñ mıñ gınımıb,” agak.

11 Pen mınım alap Depid God Mınım dai alap ñu kıl tıkıl agak,

“Nıbi Juda bin bı mer okok magılsek
 Bı Kıb yıb ne agem ar amnaŋ.

Nıbi bin bı karıp lım ke tıgon tıgon magılsek
 kımep aglıg git, yıb nop agem ar i oklaŋ
 amnaŋ,” agak.

12 Pen Aisaia ak rek nep God Mınım dai alap ñu kıl tıkıl agak,
 “Bı Jesi tıkek tık damıl tık donıgal bı alap apıl,
 bin bı karıp lım ke ke mıdebal okok magılsek
 kod mıdenıgab.

Juda bin bı mer okok, Bı nıbak nep gos nıñıl,
 gos sek mıdenıgal,” agak.

13 God ne gak ak nıñıl, gos sek mıdobın. God
 gek, nıbi nop nıñ dı kılıs git, mıñ mıñ gitlig git,
 kapkap cıbur sain sain gitlig git mıdenımıb. Nıg
 gitlig git mıdem, Kaun Sıñ ne kılıs sek gos tımid
 mıdmagıl nab nıbep adan apıl gek, nıbi gos sek
 nep mıdenıgabım.

Pol tarı gınıg mınım kılıs agıl mij ñu kıl tıkak?

14 Pen ai mam s̄ikop. Gos yad n̄nejebin n̄ibi bin b̄i tep ȳib; nag ar tari gem God nop tep ḡin̄igab ak n̄in̄j tep ḡip̄im; n̄ibi ai mam n̄ibi okok God M̄in̄im tep ak pen pen ag ñ̄i tep ḡin̄im̄ib rek l̄ip. **15** Pen n̄ibep mij ñ̄u k̄il t̄ikebin n̄ibaul, m̄in̄im k̄ilis rek ognap agebin. God ȳip ȳim̄ig n̄in̄il, d̄i tep ḡil, w̄ög gep b̄i ne ag lak ak me, yad n̄ibep m̄in̄im k̄ilis n̄ibak, kauyan agen n̄in̄j tep ḡim, aḡil agebin.

16 God ȳip ag lek, yad Krais Jisas w̄ög gep b̄i ne m̄id̄il, Juda bin b̄i mer okok k̄irop ḡi ñ̄il, God m̄in̄im tep ak k̄irop ag ñ̄ibin. Yad God m̄in̄im tep ag ñ̄ibin ak, yad God nop tap sobok gep b̄i rek m̄id̄il, m̄in̄im tep ne ag ñ̄ibin. N̄ig gen, Juda bin b̄i mer okok, God nop tap sobok ḡi ñ̄ibal tap tep ȳib tap ma ḡip rek lel, God nop tep ḡin̄igab. Kaun S̄in̄ ne gek, k̄iri bin b̄i ke kom̄in̄j tep rek lel, God k̄irop m̄iñ m̄iñ ḡil d̄in̄igab.

17 Krais Jisas eip j̄im ñ̄il m̄idebin ak me, ȳip tep gek n̄in̄lig ḡi, God nop w̄ög ḡil lig ḡi m̄idebin.

18-19 Krais gek yad nop w̄ög ḡil, yad w̄ög tari tari ḡipin ak nep agn̄igain. Yad Juda bin b̄i mer okok k̄irop Krais m̄in̄im tep ak ag ñ̄i ajenek n̄in̄lig ḡi, Kaun tap ma gep rek ognap gek n̄in̄lig ḡi, Juda bin b̄i mer okok n̄in̄il, God m̄in̄im ak d̄ipal. Yad karip l̄im Jerusalem wagin ḡil, Krais m̄in̄im tep ak maḡilsek ȳip̄id ḡil nep kanib par ȳib ag ñ̄i tep ḡi dam dam karip l̄im Ilirikam am̄il, adik ḡi onek. **20** Gos yad per n̄ipin ak, bin b̄i Krais m̄in̄im ne ned ma n̄ipal karip l̄im okok nep am̄il ag ñ̄in̄im, aḡil gos n̄ipin. Bi Krais m̄in̄im ag ñ̄eb ognap ned am̄il sap b̄ir piñil ḡipal ar ak karip ḡin̄im, aḡil ma gos n̄ipin. **21** Aisaia ne God M̄in̄im dai alap ñ̄u k̄il t̄ikil

agak,

“Kırop mİNİM tep ne ma ag ñİbal
pen kİri nİñnİgal.

Bin bİ mİNİM tep ne peyİg ma nİpal okok,
kİri nİñl nİñ tep gİñgal,” agak.

Pol taun kİb Rom amnin, agak

22-23 Nİb ak, mİ konjai yİb nep, karİp lİM sİñ aul
ag ñİ aj aj, taun kİb nİbi Rom amnİM agölİgİpin
ak pen nİñM rek ma lak. Pen mİñi karİp lİM
tİgoñ sİñ aul wög gİñM rek ma lİp nİñjİl yad
nİbep nİñnİg nİñnİgain. 24 Yokop ülep mİdeb,
karİp lİM Spen amnİg gebin. Gos yad nİpın ak,
am nİbep eip sİkol magİl alap kİñ mİden tep
gek nİñlİg gİ, kİsen nİbi yİp dam Spen kanİb
tam ak yoknİMtİb, ag gos nİñebin. 25-26 Pen
Masedonia Propins bin bİ abe, Akaia Propins bin
bİ abe, Jerusalem bin bİ Krais pİs ken mİdİl mani
tap kİri ma mİdeb okok, kİrop mani tap kİri
okok abramek ñİbal ak, mİñi kİrop ñİñM, agİl
nİñnİgain. 27 Gos kİri ke nİñjİl gİpal nİbak, gİ tep
gİpal. Juda bin bİ Krais mİNİM tep ak dam, Juda
bin bİ mer okok kİrop ag ñİbal rek, God mani
tap kİrop ñİb okok ognap Juda bin bİ kİrop pen
nİñnİgal ak tep.

28 Pen mani yİp ñİbal nİbak magİlsek dam
Jerusalem bİ okok ñİl, Spen kanİb ak amİl, nİbi
mİdebİm sİñjak nİñnİgain. 29 Ñİn nİbak apİl nİbep
eip kİñ mİden, Krais gos tep ne cİnop ñek, nİbi
nop nİñ dİ cİcİ lİl mİñ yİb gİñgabİm.

30 Ai mam yad okok. Bİ Kİb Jisas Krais
pİs ar mİdebİm ak, God Kaun nab nİbep adan
mİdİl nİbep mİdmagİl lep magİl ak ñİb rek,

yip ag gos nijil, God nop sobok gilig gi nep midenimib. ³¹ God nop sobok gilig gi midenimib, yad Jerusalem amnig gil, karip lim Judia amen, Judia bin bi Krais nop ma niñ dipal okok yip gi timel genimel, God ne yip di komin yoknimiñ. Pen God nop sobok gilig gi midenimib, yad Jerusalem amjakil, Krais bin bi ne okok krop tap tari tari gi ninigain ak gen, krop tep gek niñlig gi, eip jím nil midojin. ³² Nib ak, God yip yau agonimij, nibi midebitm sijak amiñ, won alap kin miden tep gek niñlig gi, nibep eip midenigain.

³³ God nibep magilsek kod midek niñlig gi, kapkap jím nil midil mid tep ginimib. Nib akniñ rek tep.

16

Pol, “Nibi midebitm?” agak

¹ Pen ai cin Pibi, Senkria taun sijak cõc wög giñ bin ak, neb. Ne bin tep yib. Nibi midebitm sijak amjakek, nop di tep ginimib. ² Yip tep ginigab ak, ne midebitm sijak amjakek, nibi Bi Kib niñ dipim rek, Bi Kib bin bi ne pen pen di tep giñpal ak rek, nop di tep ginimib. Nop tap ognap ma midonimij, abramek ninimib. Ne bin bi okok konai nep krop di tep giñ, yip abe di tep giñ giñ.

³ Pen bin Prisila abe, niñgmiñ Akwila abe, Krais nop wög jím nil goligipin ber mal krop agnimib, “Pol nirep ber mal, ‘Midebir?’ agip,” agnimib. ⁴ Ned yip ñag pak linig gelak, ber tep yad omal midil, yip di kasin girek. Pen cirop ke ñag pak

lİNİMEL, agıl gos ak ma nİñıl, nıg ger, yıp
tep gıl, Juda bin bı mer karıp lım ke par
okok ag ñen Krais Jisas nıñ dıpal okok
kırop abe tep gıp.

- 5** Pen bin bı Krais Jisas nıñ dıpal karıp kırop
ber ak apıl mogım gıpal okok kırop ak
rek nep agnímib, “Pol nıbep, ‘Mıdebiṁ?’
agıp,” agnímib.

Mam mıdmagıl yad Epinitas nop agnímib, “Pol
nep, ‘Mıdeban?’ agıp,” agnímib. Esia
Propins sıñak, Krais nop ned dak bı me
nıbak.

- 6** Bin Maria nıbep kılıs yıb gıl wög gi ñolıgıp
ak nop agnímib, “Pol nep, ‘Mıdeban?’
agıp,” agnímib.

- 7** Pen bı tıdíg yad nıñeb rek, Adronaikas abe, Ju-
nias abe, kırop mal agnímib, “Pol nırep
mal, ‘Mıdebir?’ agıp,” agnímib. Kırı mal
Krais nop ned nıñ dırek, yad kısen nıñ
dınek. Yıp mıñ lıłak rek, kırop mal ak
rek nep mıñ lel, jım ñıl mıdolıgıpın. Pen
bı Jisas mıñım dad ameb okok, bı nıb
omal kırop nıñ tep yıb gıpal.

- 8** Mam mıdmagıl yad Amplietas, Krais nop cıg
tep gıp bı nıbak, nop agnímib, “Pol nep,
‘Mıdeban?’ agıp,” agnímib.

- 9** Mam Urbanıs nop agnímib, “Pol nep,
‘Mıdeban?’ agıp,” agnímib. Mam nıbak
yad eip Krais nop wög jım ñıl golıgıpın.
Mam tep Stakis nop ak rek nep agnímib,
“Pol nep, ‘Mıdeban?’ agıp,” agnímib.

- 10** Apeles, miker apek, Krais nop niŋ d̄i wös ḡil
m̄id tep ḡip b̄i ak, nop agn̄im̄ib, “Pol nep,
‘M̄ideban?’ aḡip,” agn̄im̄ib.
- Bin b̄i Aristobyulas karip k̄in m̄idebal okok
k̄rop agn̄im̄ib, “Pol nībep, ‘M̄ideb̄im?’
aḡip,” agn̄im̄ib.
- 11** B̄i t̄idig yad nīneb Herodion nop agn̄im̄ib,
“Pol nep, ‘M̄ideban?’ aḡip,” agn̄im̄ib.
- Bin b̄i Nasisas karip ak k̄in m̄idil, B̄i K̄ib nīŋ
d̄ipal okok k̄rop agn̄im̄ib, “Pol nībep,
‘M̄ideb̄im?’ aḡip,” agn̄im̄ib.
- 12** Bin Traipina abe Traiposa abe, B̄i K̄ib nop
nīŋ d̄ilīg gī, nop wög ḡipir bin nīb
omal k̄rop agn̄im̄ib, “Pol nīrep mal,
‘M̄idebir?’ aḡip,” agn̄im̄ib.
- Ai tep yad Persis, B̄i K̄ib nop nīŋ d̄ilīg gī, nop
wög k̄ilis ḡip bin nībak nop ak rek nep,
“Pol nep, ‘M̄ideban?’ aḡip,” agn̄im̄ib.
- 13** B̄i Rupas, Krais nop wög k̄ilis ḡil ḡip ak, nop
agn̄im̄ib, “Pol nep, ‘M̄ideban?’ aḡip,”
agn̄im̄ib. Nonim ne ak, ami yad rek l̄ip
ak, nop ak rek nep agn̄im̄ib, “Pol nep,
‘M̄ideban?’ aḡip,” agn̄im̄ib.
- 14** Asinkritas, Pligon, Hermes, Patrobas, Her-
mas, nīmam s̄ikop k̄iri eip m̄idebal
okok abe k̄rop maḡlsekl̄, “Pol nībep,
‘M̄ideb̄im?’ aḡip,” agn̄im̄ib.
- 15** Pilologas, Julia, Nereus, Nereus nīnai ne
Olimpas, Krais bin b̄i ne k̄iri eip m̄idebal
okok maḡlsekl̄, “Pol nībep, ‘M̄ideb̄im?’
aḡip,” agn̄im̄ib.
- 16** Nībi B̄i K̄ib nop nīŋ d̄ipim rek, pen pen ag
wasu d̄ilīg gī, m̄ikem bom s̄iloknīm̄ib.

Krais bin b̄i ne s̄iŋ aul, Krais nop sobok ḡin̄ig cōc ke ke moḡim ḡipal okok n̄ibep, “M̄ideb̄im?” agebal.

M̄in̄im esek agebal okok ma d̄in̄im̄ib

17 Ai mam tep yad okok, n̄iŋ tep ḡin̄im̄ib. Bin b̄i ognap m̄in̄im̄ okok n̄ib okok n̄ib dap̄il, bin b̄i Krais p̄is ar m̄idebal okok k̄rop ag ñel ñel, gos tep ned n̄iŋlak ar ak k̄ir̄ig ḡil, m̄in̄im̄ esek apal n̄ibak d̄il, asik ke ke l̄ipal. N̄ibep n̄ib akn̄ib rek nep ḡin̄im̄iŋ rek l̄ip ak, m̄in̄im̄ esek agen̄imel ak ma d̄in̄im̄ib. **18** Bin b̄i n̄iŋ ḡipal okok, B̄i K̄ib c̄in Krais nop wög ak ḡin, aḡil gos ak n̄iŋil, ma ḡipal; k̄rop ke tep ḡip ar ak nep gos n̄iŋil, ḡipal. K̄iri m̄in̄im̄ sain sain rek, bin b̄i ȳib dap raneb m̄in̄im̄ ak nep agl̄ig agl̄ig ḡi m̄idel n̄iŋlig ḡi, bin b̄i n̄iŋ tep ma ḡipal okok m̄in̄im̄ esek k̄iri n̄iŋ d̄il s̄idol ḡipal. **19** N̄ibi pen God m̄in̄im̄ tep ak d̄i tep ḡil, ageb rek ḡip̄im̄, bin b̄i okok maḡilsek n̄ipal ak, ȳip tep ȳib ḡip. Tap tari God ud̄in ȳır̄ik ne tep ḡin̄im̄iŋ ak, n̄ibi bin b̄i gos n̄iŋeb rek m̄id̄il, tap tari God ud̄in ȳır̄ik ne tap si tap t̄imel rek m̄idon̄im̄iŋ ak, n̄ibi bin b̄i gos saköl rek m̄iden̄im̄ib ak, ȳip tep ḡin̄igab.

20 Maŋ m̄ideb, God bin b̄i kod m̄id tep ḡip ak, ne Seten nop d̄i talak mok n̄ibep okok lek, k̄iliş ne ma m̄iden̄igab.

Yad God nop sobok gebin, B̄i K̄ib c̄in Jisas n̄ibep ȳim̄ig n̄iŋil d̄i tep gek n̄iŋlig ḡi, n̄ibi m̄id tep ḡin̄im̄ib.

21 B̄i yad eip wög j̄im̄ ñiŋ ḡip̄ir, Timoti, n̄ibep ageb, “M̄ideb̄im?” ageb. B̄i t̄id̄ig n̄iŋeb yad

okok Lusias, Jeson, Sosipata ak rek nep nıbep, “Mıdebım?” agebal.

22 Pen yad bı Tetias, Pol agek mij ñu kıl tıkebin aul, ak rek nep nıbi Rom kai Krais pıs ar mıdebım okok nıbep, “Mıdebım?” agebin.

23 Bı Gaias, yıp Pol dam karıp ne ak lıl, kod mıd tep gıp ak, nıbep, “Mıdebım?” ageb. Bı nıbak nep Krais pıs ar mıdebal bin bı okok agek karıp ne ak amıl mogım gıpal, kırop dı tep gıl mıdeb.

Pen bı kuskus pe ñeb Erastas abe, mam cın Kwotas abe, ak rek nep nıbep, “Mıdebım?” agebir.

24 Yad God nop sobok gebin, Bı Kıt cın Jisas Krais nıbep magılsek yımış nıñıl dı tep gek nıñılıg gi, nıbi mıd tep gınımıb. Nıb aknıb rek tep!

25-26 Pen God yıb ne agon ar amnañ. Ne nep me nıbep kod mıdek nıñılıg gi, nop cıg tep gıl mıdenımıb rek lıp. Jisas mınım tep nıbak ned we gıl mıdoligıp ak pen miñi, bı God mınım agep okok God Mınım ñu kıl tıklak wagın ak mısen lek, yad mınım tep nıbak bin bı okok kırop per ag ñıbin. God nep agek me, bin bı karıp lım ke tıgon tıgon magılsek ag ñon, nop nıñ dıl ageb rek gınımel.

27 God nokım gos tep gos kılıs gıl nıñıp ak, Jisas Krais nop cınop nen agıl ag yokek owak rek, yıb ne per nep per nep agon ar amnañ. Nıb aknıb rek tep.

MINIM KOMIN

**The New Testament in the Minimib dialect of the
Kalam language of Papua New Guinea**

Nupela Testamen long tokples Minimib long Niugini

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Minimib (Minimib dialect of Kalam)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2013-02-07

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

c3b0a7e5-6c23-5e97-9419-62054c911996